

ЖАСӨСПІРІМДЕРДІҢ ЖАҢА ТРЕНДІ – КВАДРОБЕРЛАР

Бұл мақаламызда алдымен екі шетел сөзінің қазақша мағынасын түсіндіре кетелік. Біріншісі – «ТРЕНД» деген сөз. ТРЕНД дегеніміз белгілі бір құбылыстың қоғамдағы тұрақты бағыты болып табылады. Киімнің, жиһаздың, ақшаның, түрлі қылықтардың, тіпті саясаттағы, экономика немесе мәдениеттегі тұрақты, белгілі бір мерзім арасында орын алып отырған құбылыстар «ТРЕНД» деп аталады.

Екінші «КВАДРОБЕРЫ» деген сөз. Бұл сөз жануарлардың іс-қимылын көрсететін жасөспірімдердің атауы. Олар бастарына ит-мысықтың немесе маймыл маскасын киіп, төрттағандап жүру, жүгіруі, болмаса автобус салондарында жануарлар сияқты жерде жатуы қазір трендке айналды. Қысқаша айтқанда, оларды қоғамда «КВАДРОБЕРЛАР» деп жануарлар тіршілігін көрсетуші ретінде атайды. Осы квадерберлардың ерсі әрекеті талдықорған қаласында да орын алып отырғанына таңқалмаңыз. Төменде әріптесіміз Гүлназ Мұстафаның әлеуметтік желідегі парақшасынан алынған оқиғаға назар аударыңыз.

Орталыққа бармақшы болып №1 маршрут автобусының алдыңғы есігінен кірдім. Сығылысқан адамнан артқа қарай өзім өте алмаған соң, басқаларына «жылжысаңыздаршы» - деп өтіндім. Ешкім қозғалмады. Менің артымдағы адамдар көлікке сыймай қалды. Содан жылжи-жылжи арт жаққа барсам 12-13 жастағы екі қыз жерде жатыр. Түсінбеген қалпыммен маңайымдағыларға қарап едім сол қыздар шамалас бір ұл: «апай, бұлар квадерберлер ғой», - дейді. Осы маршрутпен жүріп жүргендер үшін бұл қалыпты жағдай болып кеткен сияқты. Мен болсам аң-таңмын. Аяқтың астында ит болып жатқандары жарайды, ана үстілеріндегі киімнен не қалды?

Сөйтіп аңтарылып тұрғанымда бір әйел кірді де қырды. «Саудың тамағын ішеді, жындының қылығын істейді! Кішкентай автобусқа сыймай жатқанда мына жердің бәрін алып, серейіп жату деген не сұмдық?» - деп айғайлады. Оның сөзін қыстырған қыздар болмады. Ит сияқты қолдарының сыртын жалап жатыр. Тотықұстарды сөйлетіп, иттерді икемге келтіріп, мысықтарды ақылға шақырып жатқанымызда ұл-қыздарымыз мал болып бара ма сонда?

Wikipedia-ға жүгінсек, бұл субмәдениеттің атауы латынның quattuor (төрт) және ағылшынның aerobics (аэробика) деген сөзінен шыққан. Бұның мәні – төрт тағандап тұрып жануарға ұқсау.

Құбылыс ретінде Жапо-

ниядан бастау алды, жапон Кеничи Ито 2008 жылы төрт тағандап жүріп 18,58 секундта жүз метрді бағындырып, әлем назарын өзіне аударды. Дәлірек айтқанда, төрт тағандап жүгіру жаттығуына ел назары аудды. Кейін ғаламтордың арқасында бұл жүріс Жапонияда танылып, әлемге жайылды. Адамдар жан-жануарды еске салатын акробатикалық іс-қимылдар жасай бастады. Басында спорт ретінде бой көрсеткен дүние бара-бара трендке айналды. Заман өзгерді ме, адам өзгерді ме?

ЖАҒАНДАНУ КЕЗІНДЕГІ ЕЛІКТЕГІШ ҰРПАҚ

Жасөспірімдердің жануарлар іс-қимылына еліктегенін психологтар «түсінуге бо-

лады» - дейді. Бірақ қандай еліктеу болса да оның әдет ретінде жаманы да, жақсысы да болатынын ұмытпайық. Көпшілік орындарда ит пен мысықтың жаман қимылдарын қайталау дұрыс па? Мысалы, автобустарда қала тұрғындары салонға сыймай жатқанда «адам-мысық», не «адам-ит» кейпіндегі квадерберлардың жерде аунап жатуы деген не қылық? Автобустардағы мұндай қылықтардың орын алмауын кім қадағалауы керек? Жолаушылардың наразылығын кім тыңдайды?

Ресейде Дума депутаттары бұл трендті ЛГБТ қозғалысына теңеп, квадерберларға тиым салуды ұсынып отыр немесе ата-аналардың жауапкершілігін арттыру мақсатында оларды қылмыстық жауапкершілікке тарту жағы да қарастырылуда. Өйткені жасөспірімдердің бұл қылықтары педофилдер назарын тартуы мүмкін деген сақтану бар. Бір қарағанда жай балалардың ойыны деуге болатын қылықтың бір жағынан сексуалдық астары да байқалады. Олар үшін арнайы тігіліп сатылатын киімдер тауар өндірушілерге кәдімгідей табыс әкелуде, бірақ ол киімдерде эротикалық мағына да қарастырылғанын айту керек. Бұл жерде психологиялық ықпалмен қатар, коммерциялық табыс та бар екені жасырын емес – дейді сарапшылар. Мысалы жасөспірімдердің маска, қолғап, тағы да басқа оларды жануарларға ұқсататын майда-шүйде киімдері, жануарлар жейтін жемдері, иттерді ұстайтын қарғыбаулар сияқты ұсақ-түйек заттары сатушыларға кәдімгідей кіріс әкелетін көрінеді. Санкт-Петербургте осы заттарға деген сұраныс 37 пайызға өскені байқалған дейді сарапшылар. «Сынықтан басқаның бәрі жұғады» - демекші, міне квадерберлар бізге де келіп жеткенінен хабардар болдық.

**ИТ ПЕН МЫСЫҚ
НЕМЕСЕ МАЙМЫЛ
БОЛЫП КӨРІНУ
– ЖАНУАРЛАРҒА
ЖАН АШУ МА, ӘЛДЕ
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЖҮЙКЕ
АУЫТҚУЫ МА?**

Бастапқыдағы мақсаты жануарлар қимылын қайталау арқылы спортпен айналысу сияқты болғанымен, кейбір жасөспірімдер өз қылықтарын, жануарлар сияқты киінуін оларға жанашырлық көрсету деп түсінеді. Балалардың қиял ұшқырлығы олардың жануарлар бейнесіне кіріп, тіршілік кейіпкері бейнесін қайталауы, киініп аңға, жануарға ұқсас қимылдарын көрсетуі қоғамда олар жануарларға тән теріс қылықтар көрсетпейінше кереметтей теріс қабылданбайды. Алайда, мойнына қарғыбау тағып, тостағаннан ит пен мысықтың тамағын жеп, аңдарға тән адамдарды тістеп немесе жарақаттауы арқылы өзін сенімді сезіну сияқты қылықтар ел арасында бұл топты жеккөрушілікке әкеліп соғады. Балалар үшін бұл жай ойын болып көрінгенмен, алдағы уақытта қоғам үшін бұл қауіпті ойынға айналуы мүмкін. Балаға тиым салмастан бұрын «бұлай ойнау саған не үшін қажет?» деген сұрақты ата-ана қоя білуі керек. Егер бала бұл сұраққа жауап бере алмай, сұраққа ашу көрсетіп жауап берсе – баланың жүйкесінде кінәрат болуы мүмкін деп ескертеді психологтар.

Осындай балалар қоғамдық көлікке мініп, өздерін итше, мысықша көрсететін қылықтар жасап жатқанда, мысалы жоғарыда айтқанымыздай «жерде жатса» біз не істеуіміз керек? Автобус жүргізушісі жайбарақаттық көрсетуі керек пе? Көпшілік орындарындағы төртіп қайда?

Баян ТАҢАТАРОВА
«Алатау»

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

ТҮРКІ МЕМЛЕКЕТТЕРІ САММИТІНДЕ

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Әзербайжанда өткен Түркі мемлекеттері ұйымының XII саммитінде түркі халықтарының бірлігі мен ортақ тарихи тамырын атап өтті. Мемлекет басшысы түркі елдерінің тереңге кеткен ортақ тарихы мен біртұтас шыққан тегін түркі халықтарының бауырластығының алтын діңгегі деп атады. Ол ұйымның беделі артып келе жатқанын және оның халықаралық аренада ықпалды құрылымға айналғанын айтты. Тоқаев Әзербайжан Президенті Ильхам Әлиевке қонақжайлығы үшін алғыс білдіріп, саммиттің күн тәртібін өзекті деп атады. Сондай-ақ Қырғызстан Президенті Садыр Жапаровқа табысты төрағалығы үшін ризашылық білдірді. Президент қазіргі геосаяси жағдайдың күрделілігін атап өтіп, түркі мемлекеттерінің бірлесіп әрекет етуі қажеттігін айтты. Ол Әзербайжан мен Армения арасындағы бейбітшілік туралы декларацияны тарихи қадам деп бағалады. Қазақстан «Түркі мемлекеттері ұйымы» атты жаңа форматты қолдайтынын және бұл бастама ұйымның халықаралық беделін арттыратынын жеткізді.

АРМАТУРА ӨНІМДЕРІН ШЫҒАРАТЫН ЗАУЫТТЫҢ ЖҰМЫСЫМЕН ТАНЫСТЫ

Қала әкімі Ернат Бәзіл қаламыздағы арматура өнімін өндіретін «А.Ф. (Эй.Эф)» ЖШС зауытының жұмысымен танысып, өндіріс ошағын аралады. Аталған зауыт 2018 жылы құрылған, ал 2021 жылдан бастап толық қуатта жұмыс істеп келеді. 2023 жылы зауыт толықтай жаңғыртудан (модернизациядан) өтіп, қазіргі таңда айына 1000-1500 тонна, жылына 13-15 мың тонна өнім өндіруде. Өндірілген арматура өнімдерін Алматы, Тараз, Шымкент және өзге де қалаларға жеткізіліп, еліміздің құрылыс саласына сапалы өнім ұсынып отыр. Барлық өнімдер Қазақстан Республикасының сапа стандарттарына толық сәйкес келеді. Бүгінде зауытта 70-ке жуық жергілікті тұрғын тұрақты жұмыспен қамтылған. Зауыт басшысы қала әкіміне алдағы уақытта өндірістік қуатты жылына 50 мың тоннаға дейін жеткізу және жаңа бұрыштама металл (уголок) өндіретін цех ашу жоспары бар екенін жеткізді.

ЕРЕКШЕ БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУ БОЙЫНША СЕМИНАР ӨТТІ

Талдықорғанда аутизм және басқа да менталдық ауытқулары бар балаларға арналған күндізгі орталықта мамандарға арналған семинар-практикум ұйымдастырылды. «Педагогикалық шеберхана: РАС бар балалармен жұмыс стратегиясы мен әдістері» тақырыбындағы семинарға облыстың түрлі аудан-қалаларынан 36 маман қатысты. Шара барысында қатысушылар тәжірибе алмасып, ерекше балалармен жұмыс істеудің заманауи тәсілдерін талқылады. Орталықта АВА-терапия, сенсорлық интеграция, ЛФК, логопедия және психология салаларындағы білікті мамандар қызмет көрсетеді. Мұндағы басты мақсат – балаларды әлеуметтендіріп, олардың өз бетінше өмір сүру дағдыларын қалыптастыру. Сонымен қатар, мекемеде музыка және арт-терапия бөлмелері жұмыс істейді. Балалармен қатар олардың ата-аналарына да қолдау көрсетіліп, арнайы сабақтар өткізіледі.

«КЕҢ ДАЛА 2» БАҒДАРЛАМАСЫ

Мемлекет басшысының көктемгі егіс жұмыстарын уақытылы жүргізу және қолдау шараларын жетілдіру жөніндегі тапсырмасын орындау аясында «Кең дала 2» бағдарламасы бойынша өтінімдерді қабылдау 2025 жылғы 1 қазанда басталды. Жүйелі жұмыс қолдау көлемінің тұрақты өсуін қамтамасыз етіп отыр. Мәселен, 2022 жылы «Кең дала» бағдарламасына 140 млрд теңге бөлінсе, 2025 жылы 700 млрд теңге бағыттау жоспарланып отыр, оның 500 млрд теңгесінен астамы қазірдің өзінде игерілген. Бағдарламаға қатысуға өтінім беру үшін шаруалар «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-ның өңірлік филиалдарына жүгіне алады. Толығырақ ақпарат AgrocCredit.kz сайтында және Call-орталық нөмірлері бойынша қолжетімді: 5353 (Kcell, Activ, Beeline) және +7 775 007 68 07 (Tele2, Altel).

АРЕНДАЛЫҚ ТҰРҒЫН ҮЙЛЕРДІ БӨЛУ

Қазан айында «Отбасы банк» еліміз бойынша арендалық тұрғын үйлерді бөлу процесін бастады. Жетісу облысы, Талдықорған қаласында берілетін тұрғын үйлердің толық тізімі жарияланды. Қазіргі таңда қалада 175 пәтер дайын тұр, оның ішінде – 101 пәтер – қаланың дамыған ықшам аудандарында – 74 үй – жеке ауласы бар жеке үйлер. Бұл тізім түпкілікті емес. Жыл соңына дейін тағы бірнеше тұрғын үй пайдалануға беріледі. Тұрғын үйге өтінім беру және кезек жағдайын тексеру orken.otbasybank.kz сайтында. Кезегіңіз келген жағдайда сізге SMS-хабарлама жіберіледі.

ОБЛЫСТА ЕҢ СҰРАНЫСҚА ИЕ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТТЕР БЕЛГІЛІ БОЛДЫ

Жетісу облысында тұрғындар ең жиі жеке куәлік пен төлқұжат ресімдеу, көлік тіркеу, электрондық цифрлық қолтаңба алу және жылжымайтын мүлікті тіркеу қызметтерін алады. Биылғы тоғыз айда 77 мыңнан астам жеке басты куәландыратын құжаттар беріліп, 62 мың көлік тіркелген. Электрондық қолтаңбаны 49 мыңнан астам адам алған. Жалпы осы кезеңде облыста 368 мыңнан астам мемлекеттік қызмет көрсетілген. Сонымен қатар, тұрғындар ХҚКО маманын үйге шақыру қызметін де пайдалана алады. Бұл үшін арнайы сайт арқылы немесе 1414 нөміріне хабарласу жеткілікті.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

АРДАГЕРЛЕР САЯБАҒЫН ҚАЙТАРУ ТУРАЛЫ ТАЛАП ҚАНАҒАТТАНДЫРЫЛМАДЫ

Талдықорғанда Ардагерлер саябағы аумағындағы жер телімдерінің жекеменшікке берілуінің заңдылығына қатысты сот ісі аяқталды, деп хабарлайды Kazinform тілшісі.

Бұған дейін 2006 жылы жалпы көлемі 4,5 гектар орман-саябақ аймағы жеке тұлғаның иелігіне коттедж салу үшін берілгені мәлім болған. Кейін бұл жер телімі жекеменшікке рәсімделіп, 44 учаскеге бөлініп, түрлі компаниялар мен азаматтарға сатылған.

Прокуратураның бастамасымен жүргізілген тексеру барысында бірқатар заңбұзушылықтар анықталды: жер комиссиясының шешімі болмаған, құжаттар толық болмаған және бұл учаске жекеменшікке беруге болмайтын аймаққа жататыны белгілі болды.

Алайда, сот істі қарау барысында прокуратураның талабын қанағаттандырудан бас тартты. Сот шешімінде талап қою мерзімінің өтіп кеткені және ұсынылған дәлелдердің жеткіліксіздігі көрсетілді. Сонымен қатар, сот қалалық әкімдікке стратегиялық жоспарлау қажеттілігі туындаған жағдайда бұл жер телімдерін мемлекет меншігіне қайтару құқығының сақталатынын атап өтті.

ЖАҢА САЛЫҚ КОДЕКСІНІҢ НЕГІЗДЕРІ ТҮСІНДІРІЛДІ

облысы әкімінің орынбасары Асет Қанағатов болды.

Өз сөзінде Асан Дарбаев экономикалық саясаттың негізгі бағыттарына және алдағы үш жылға арналған республикалық бюджеттің жобасына тоқталды. 2026 жылдан бастап күшіне енетін жаңа Салық кодексіндегі өзгерістер туралы Қадыр Исмағұлов баяндады. Ол жаңа енгізілімдердің мәні мен мақсатын түсіндіріп, қатысушылардың сұрақтарына жауап берді.

Жетісу облысында жаңа экономикалық бағыт пен Салық кодексінің негізгі ережелерін түсіндіру мақсатында бизнес-қоғамдастық өкілдерінің, өңірлік «Атамекен» кәсіпкерлер палатасының, жергілікті атқарушы органдар мен мемлекеттік кірістер аумақтық бөлімшелерінің қатысуымен кездесу өтті.

Кездесуге Ұлттық экономика вице-министрі Асан Дарбаев, Қаржы министрлігі Мемлекеттік кірістер комитетінің аудит департаментінің директоры Қадыр Исмағұлов, Ауыл шаруашылығы министрлігінің Агроазық-түлік нарықтары және ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу департаментінің ішкі сауда басқармасының басшысы Темірлан Маратов қатысты. Іс-шараның модераторы Жетісу

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі

МЕКТЕП АСХАНАЛАРЫНА ҚОҒАМДЫҚ БАҚЫЛАУ КҮШЕЙТІЛДІ

Жетісу облысында мектептердегі тамақ сапасына қатысты әлеуметтік желілерде сын пікірлер көбейді. Кейбір білім ұйымдарында оқушыларға берілген тағамнан құрт табылған жағдай қоғамда үлкен резонанс тудырды.

Тексеріс қарытындысына сәйкес, Көксу ауданындағы мектеп бойынша жеке кәсіпкер Кусмановқа Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық кодексінің 425 бабының 1 тармағы бойынша 80 айлық есептік көрсеткіш есебінде 314 560 теңге және бас аспазшыға 10 айлық есептік көрсеткіш есебінде 39 320 теңге айыппұл салынды. Сонымен қатар, анықталған бұзушылықтар бойынша «Бұзушылықтарды жою туралы нұсқама» берілді.

Әлеуметтік желіде көрсетілген деректер негізінде санитариялық-эпидемиологиялық бақылау органдары тарапынан жоспардан тыс тексеру жүргізілді. Тексеру нәтижесі ресми түрде шыққаннан кейін, облыс орталығындағы балабақша 3 айға жабылды. Мемлекеттік тапсырыс беруші – Талдықорған қаласының білім бөлімі 3 айға мемлекеттік тапсырысты тоқтатты. Балабақшадағы балалар, (жағдайдан кейін қалған 25 бала) басқа балабақшаға ауыстырылды.

Жетісу облысының Өңірлік коммуникациялар қызметі

КАДР ҚЫЗМЕТІНІҢ ЖАҢА БАСШЫСЫ ТАҒАЙЫНДАЛДЫ

Талдықорған қаласы әкімінің өкімімен Тлеуберлина Айнұр Мәулетханқызы Талдықорған қаласы әкімі аппаратының Бірыңғай персоналды басқару қызметі (кадр қызметі) басшысы болып тағайындалды.

Айнұр Мәулетханқызы 1986 жылдың 17 шілдесінде бұрынғы Алматы облысы, Алакөл ауданы, Үшарал қаласында дүниеге келген. Білімі жоғары, Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университетін «Информатика» мамандығы бойынша тәмамдаған. 2023 жылдан бері Талдықорған қаласы әкімі аппаратында кадр қызметі бойынша бас инспектор қызметін атқарып келген. 2025 жылғы 3 қазаннан бастап Бірыңғай персоналды басқару қызметінің басшысы лауазымына кірісті.

САММИТ ОРГАНИЗАЦИЙ ТЮРКСКИХ ГОСУДАРСТВ

Президент Казахстана Касым-Жомарт принял участие в XII саммите Организации тюркских государств, который проходил в городе Габала Азербайджана – сообщает Zakon.kz.

Глава государства выдвинул ряд инициатив, которые можно реализовать в рамках организации. Он подчеркнул некоторые первостепенные вопросы современности, как искусственный интеллект и цифровизация, развитие энергетики, о дефиците воды, который может стать одной из сложных глобальных вопросов в Центральной Азии и призвал тюркские государства объединить усилия в этом

направлении, разработать совместные проекты и поддержать соответствующие международные инициативы. Казахстан планирует в апреле следующего года при поддержке ООН провести Региональный саммит на тему «Общее видение устойчивого будущего». «Рассчитываем на то, что тюркские страны примут участие в форуме и будут представлены на высоком уровне», – сказал Касым-Жомарт Токаев.

Льготное финансирование для аграриев

С 1 октября 2025 года в Казахстане стартует приём заявок по обновлённой программе поддержки сельхозпроизводителей – «Кең дала – 2».

Программа позволит аграриям заранее получить финансирование для подготовки к следующему сельхозсезону: закупить ГСМ по выгодной цене, приобрести удобрения, подготовить технику, обеспечить себя семенами.

Ключевые условия:

- льготная ставка – 5 процентов годовых;
- при нехватке залога – до 85 процентов кредита может быть покрыто гарантией фонда «Даму».

Кредиты можно будет оформить через филиалы Аграрной кредитной корпорации и других партнёрских банков по всей стране.

Концерт Димаша Кудайбергена в Нью-Йорке

Madison Square Garden стала новой вершиной, которую покорил народный артист Казахстана Димаш Кудайберген. Накануне всемирно известный казахстанец дал сольный концерт на культовой сцене Нью-Йорка. Как прошло грандиозное шоу – в материале Zakon.kz.

На знаменитой арене Madison Square Garden звучал гимн Казахстана, многотысячная публика Нью-Йорка впервые принимала Димаша Кудайбергена с сольным концертом «Stranger».

«В этот вечер зрители максимально отдавали свою энергию вместе с артистами, тысячи горящих глаз сверкали, голоса пели вместе, всем стадионом», – отметила команда Кудайбергена. Концерт длился три часа и закончился исполнением Димашем композиции «Дурдараз». Завершая программу, артист представил свою команду и пригласил зрителей на следующий концерт в Мексике.

Что важнее: зубы или глаза

После сообщений Первого кредитного бюро о фиктивных стоматологических услугах на пенсионные накопления с ЕНПФ, люди стали «плохо видеть» на пенсию с ЕНПФ. Как сообщает Нур.кз, за минувший месяц резко подскочил возврат средств обратно в ЕНПФ клиентов стоматологов.

Для сравнения, за август по стоматологии вернулось 3,7 млрд тенге по 6,3 тыс. заявлениям. При этом аномального возврата накоплений по категории офтальмологических услуг не наблюдается, отмечают аналитики: в сентябре речь о 83 заявлениях на 48 млн тенге, без особой динамики к августу. Стало известно, что многие граждане использовали стоматологические услуги как прикрытия для обналичивания своих накоплений. А недавно Агентством по финансовому мониторингу были объявлены в розыск владельцы фиктивных стоматологических клиник, подозреваемые в выводе 46 млрд из ЕНПФ. Как бы теперь вторыми притворщиками не оказались клиенты офтальмологов. Ведь дурной пример заразителен.

КОРОТКО ОБО ВСЕМ

ВРЕМЕННО ЗАКРОЕТСЯ ГРАНИЦА С КИТАЕМ

В октябре на границе Казахстана с Китаем вводятся временные ограничения. Это связано с государственными праздниками в КНР:

- 1–3 октября – День образования Китайской Народной Республики;
- 6 октября – Праздник середины осени.

В эти дни автомобильные пункты пропуска на казахстанско-китайской границе не будут работать. Пропуск физических лиц, автомобилей и грузов будет полностью остановлен.

Если вы планировали поездки или транспортировку товаров через границу с Китаем, учтите эти даты заранее.

ДВЕ ВАЖНЫЕ НОРМЫ ПО ЖК ВЫПАЛИ ИЗ НОВОГО СТРОИТЕЛЬНОГО

Депутат мажилиса Асхат Аймагамбетов заявил, что из проекта нового Строительного кодекса исключили две важные для общества нормы. Он напомнил, что в прошлом в мажилисе приняли норму, запрещающую строительство многоквартирных домов без школ, садов и поликлиник. Вместе с тем, как он отметил, безопасность детей – это не место для экономии. В 2024 году депутаты приняли важную норму, чтобы все социальные объекты, многоквартирные и многоэтажные дома были оборудованы окнами и замками безопасности. «Приняли. Но теперь, я открываю этот проект, и этой нормы нет. Она выпала. Почему?», – возмутился Аймагамбетов. В палате предпринимателей «Атамекен» ранее заявили, что проект Строительного кодекса вызывает беспокойство у бизнеса в нынешней редакции.

КАСТРАЦИЯ ПЕДОФИЛОВ ЗА ПОЛГОДА ДО СВОБОДЫ

Минздрав Казахстана внес изменения в приказ «Об утверждении правил применения принудительной меры медицинского характера» – пишет Sputnik.

Согласно документу, лицам, осужденным за совершение преступления против половой неприкосновенности несовершеннолетних, химическая кастрация будет применяться за шесть месяцев до освобождения. Администрация учреждения не позднее чем за двенадцать месяцев до истечения срока отбывания наказания направляет материалы в суд для назначения судебно-психиатрической экспертизы для решения вопроса о наличии (отсутствии) у них психических отклонений и склонностей к сексуальному насилию. При этом, нормы не распространяются на осужденных, к которым по решению суда применяются принудительные меры медицинского характера в связи с выявленным у них психическим расстройством, не исключающим вменяемости.

ОТБАСЫ БАНК НАЧИНАЕТ РАСПРЕДЕЛЕНИЕ АРЕНДНОГО ЖИЛЬЯ

С этого месяца Отбасы банк приступает к распределению арендного жилья по всей стране, передает корреспондент Vestnik19.kz со ссылкой на пресс-службу министерства промышленности и строительства РК.

В ведомстве отметили, что в соответствии с проведенной жилищной реформой, квартиры будут предоставляться в зависимости от даты постановки в очередь и уровня доходов граждан. Также в министерстве обратили внимание казахстанцев на том, что при отсутствии актуальных данных о доходах, гражданину может быть отказано в предоставлении арендного жилья.

СКОТЧ МОЖЕТ СТОИТЬ 99 ТЫСЯЧ ТЕНГЕ

Агентство по финансовому мониторингу (АФМ) выявило масштабные расхождения в ценах на платформе государственных закупок OMarket.kz, созданной для повышения прозрачности и борьбы с завышением стоимости товаров, передаёт Exclusive.kz.

По результатам анализа 8 тысяч закупочных договоров на общую сумму 8,3 млрд тенге установлены признаки завышения стоимости почти на 4 млрд. «Цена на обычный упаковочный скотч варьируется от 2 тенге до 99 тысяч тенге за штуку. Разница почти в 50 тысяч раз», – привёл пример Бижанов – заместитель АФМ. Ситуация с OMarket.kz отражает системную проблему: цифровизация не заменяет контроль, если нет ответственности за ввод данных и последующие действия. При этом ни в докладе АФМ, ни в сообщениях правительства не уточняется, были ли привлечены к ответственности конкретные чиновники, допустившие возможность таких «уязвимостей», или поставщики, чьи закупки вызвали подозрения.

Гүлнұр ЕРМҰХАНҚЫЗЫ

«Алатау»

Осы себепті жыл сайын 15 қазанда қосылатын жылыту маусымы биыл 7 қазаннан басталды. Қала тұрғындарына жылу ертерек берілді. Алайда, қатты отын тұтынатын елді мекен тұрғындары үшін қазан айы – қам-қарекеттің, нағыз қысқа дайындықтың қызған шағына айналды.

Күздің екінші айымен қатар жылыту маусымы да басталып жатыр. Жер үйде тұратын халық қыс қамына кірісіп, жапатармағай көмір алуға көшті. Сонымен қатар, көмірдің бағасын есептеп, отынның нарықтағы бағасын талқылауда. Қазір базар маңында да, автобус-таксилерде келе жатқан жолаушылар арасындағы әңгімеге де құлақ түрсең – айтатыны осы көмір жайы мен жыл санап бөрінің қымбаттағанына, күн-көрістің қиындағанына наразылықтарды көп естисің.

Редакциямыз көмірге байланысты ресми ақпаратты білу мақсатында, Жетісу облысының энергетика және тұрғын үй – коммуналдық шаруашылық басқармасына сұрау салып, халық арасындағы пікірлерге құлақ жүгіртіп, қара отынның бағасын, былтырғымен салыстырғанда қаншаға өскенін, халыққа қанша тонна қажет екенін анықтап көрді.

Көпшіліктің айтуынша, биыл Қаражыра көмірінің тоннасы – 22 мың теңге, Шұбаркөл көмірі – 24 мың теңгені құрапты. Ал өткен жылы бұл баға тиісінше, 19 мың және 20 мың теңге болған. Яғни, қатты отынның бағасы алтынмен жарысып тұр десек те болады. Қара алтын бір жылда орта есеппен 15-20 пайызға қымбаттаған. Бірақ бұл баға тек кен орнындағы құны. Тасымал мен жеткізу ақысы қашықтыққа қарай тағы да 20-35 мың теңге аралығында қосылады. Ескелді ауданының орталығына жақын ауылдарға көмірді 20-25 мың теңгеге дейін жеткізсе, шалғай ауылдарға 35 мың теңгеге дейін барады екен.

Сонда қарапайым ауыл тұрғыны қыстан толық шығу үшін 6-7 тонна көмірге 200 мың теңгеге жуық қаражат жұмсайтын болып тұр ғой. Бұл – көп отбасы үшін ауыр салмақ екені анық. «Бір айлық жалақымыз көмірге кетеді», «Қыс келмей, несие алып көмір іздеп жүрміз. Қарыз алмасақ тағы болмайды. Пешке от жағылмаса, бала-шаға тоңады», – дегенді айтқан азаматтар да болды такси ішінде. Күздің салқыны ерте түскен сайын жұрттың да қамы ерте басталды. Бірақ көмірдің өзі ғана емес, оған жетудің жолы да қиын болып тұрған сияқты.

ҚЫС КЕЛЕ ЖАТЫР –

Көзді ашып-жұмғанша күз мезгілі де өтіп барады. Биыл табиғат тосын мінез танытып, еліміздің түрлі өңірлерінде келер қыстың ызғары өткен жылмен салыстырғанда әлдеқайда ерте сезілді. Қазан айының алғашқы күндері-ақ солтүстікте қар жауып, Жетісу жерінде таңғы салқын ауа -5 градусқа жетті. Табиғаттың бұл мінезі – алдағы қыстың қатаң бола-рын ескерткендей.

ОБЛЫСТАҒЫ ҚЫС МЕЗГІЛІНЕ ДАЙЫНДЫҚ

Жетісу облысының энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының мәліметінше, 2025-2026 жылдардағы жылыту маусымына халықтың көмірге қажеттілігі 397 мың тонна деп белгіленген. Оның 161,5 мың тоннасы – Қаражыра кен орнынан, ал 235,5 мың тоннасы – Шұбаркөлден жеткізіледі деп жоспарланып отыр.

Қазіргі таңда облыс бойынша 220,7 мың тонна көмір дайындалған, бұл жоспардың 56 пайызына тең. Оның ішінде 199,9

Шұбаркөлден – 9, Қаражырадан – 16 вагон келеді екен.

Мұның барлығы ресми дерек. Ал шынайы өмірде кей ауылдарда көмір тапшылығы сезіліп, баға аспандап тұрған да болар...

Жетісу өңірінде тек көмір ғана емес, қысқа техникалық дайындық жұмыстары да басталып кеткен. «Облыстағы жол жөндеу жұмыстары мамандандырылған мердігерлерге тапсырылды. Қазіргі уақытта жолдар қысқы мезгілге дайындалуда. Биылғы маусымда қар тазалауға 543 мамандандырылған техника жұмылдырылады деп жоспарлануда. Оның ішінде

териалдар жеткізілген. Бұл көлік қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қажет. Яғни, билік өз міндетін орындауда. Ал халық болса, тіршіліктің күйбеңінде үйлеріне жылу іздеп өуре.

ҚОҒАМДЫҚ ПІКІР

Қара көмірдің қарасы ел ішінде азайған сайын, елдің көңілінде күдік көбейіп келеді. Бір жағынан, мемлекет көмір тапшылығын болдырмауға күш салуда, екінші жағынан, бағаның өсуі мен тасымалдағы қиындықтар халықтың қалтасын қақпай қоймайды.

Көпшілік бұл жағдайды нарықтың заңы деп қабылдауға мәжбүр. «Көмір керек пе? Бағасына қарамай аласың, әйтпесе тоңасың. Амал жоқ, қажеттілік», – дейді Қайрат есімді Талдықорған маңындағы Сарыбұлақ ауылының тұрғыны.

Қазір адамның еңбегі араласатын әр өнімнің, соның ішінде көмірдің бөлшек бағасы оны сату мен жеткізу, теміржол тұйығына дейінгі шығын, жұмысшылар еңбекақысы, жанармай құны және саудалық үстеме бағаларға байланысты қалыптасады. Бұл тізбектің әр буынында баға өседі, ал ақыр соңында бүкіл ауыртпалық тұтынушының иығына түседі. Аталған мысалдарды тыңдасаң, баға қымбат дей беруден де ұяласың.

Зейнеткер Тұрсынбай ата:
«Жылма-жыл азық-түлік те, коммуналдық төлем де қымбаттап барады. Бізді қойшы, жарайды, зейнетке

шыққанбыз. Пенсия аламыз, балаларымыз асырайды. Ал ауылдағы азаматтар жалақы аз болғасын, тұрмыстық маңызды заттарын қамтамасыз ету үшін түрлі ауыр жұмыстарға ойланбастан барады. Қазір көмір бағасы аспандап, оны жеткізетін көлік иелері де ойларына келген соманы айтады», – дейді.

Расында да, «бері тартсаң арба, ары тартсаң өгіз өлетін» нарық заманы ешбір жанды аяп отырмайды. Дегенмен, алдағы уақытта Жетісу өңірін толық газдандыру және жасыл энергия көздерін енгізу жоспары әлдеқашан құрастырылып қойған. Мамандардың айтуынша, 2030 жылға дейін өңір толықтай көгілдір отынмен қамтамасыз етіледі деп күтілуде. Бірақ бұл бағытқа жету үшін әлі біршама уақыт керек сияқты.

Талдықорған тұрғыны Бақытжан:

«Қазір облыс орталығында да газ жүйесіне қосыла алмай отырған тұрғындар бар. Мысалы өзім газ кіргізіп алғанмын. Оның құбыры, пеші, жұмысшылардың еңбекақысы барлығы 400-450 мыңның айналасында болды. Құбыр тартылғанымен, әр үйге кіргізу құны қымбат. Көрші азаматтардың да газды әлі тартпағандары қаншама. Ал ауылдар үшін баға әлдеқайда қымбат болар», – дейді.

Көпшілік осындайда: «Мұнай да, көмір де, газ да өз жерімізден шығып жатыр. Бірақ неге бәрі кезек-кезегімен қымбаттай береді? Неліктен қарапайым халық өз байлығының игілігін толық көре алмайды?» деп күйінеді. Ал бұл сауалдың жауабы жабулы қазан күйінде қалған...

Тілші түйіні: Жетісуда биыл қыс ерте түседі деп ескерту жасалды. Жылу маусымы да, көмір бағасына қатысты гугу әңгіме де ерте басталды. Бірақ жоғарыда аталған қандай қиындық болса да, жұрт тіршіліктің отын өшірмеуге тырысып отыр. «Күздің ызғары табиғаттың емес, халықтың төзімін сынайтын уақытқа айналды ма?», - деп те ойлаймын арасында. Экономика – нарық заңымен, ал әлеуметтік әділдік – халықтың төзімімен өлшеніп тұрған шаққа не деп өкпе айтамыз? Көмір бағасы, жалпы барлық күн көріс көзі қанша қымбаттаса да, тұрғындар амалсыз сөйлеп-сөйлеп оған да көнеді. Шыдамның да шегі бар емес пе? Көңіл көншітпейтін осындай түйіткілді мәселелер шешілер емес...

мың тоннасы халыққа сатылып, 20,8 мың тоннасы қоймалар мен тұйықтарда сақтаулы.

– Өңірде барлығы 44 көмір тұйығы мен қойма жұмыс істейді. Жылуден жабдықтаушы кәсіпорындар үшін жалпы 293 мың тонна көмір қажет. Қазіргіге дейін соның 49 пайызы, яғни 143,7 мың тоннасы жеткізілген. Қоймаларда 67,6 мың тонна қор бар. Ал бюджеттік мекемелерге 15,1 мың тонна көмір бөлінген, - делінген Энергетика және ТҮКШ басқармасы маманының берген ақпаратында.

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ұлттық компаниясы облысқа көмір жеткізу бойынша күнделікті мониторинг жүргізіп отыр. Тәулігіне орта есеппен 25 вагон немесе 1 725 тонна көмір тасымалданады. Оның ішінде

республикалық маңызы бар жолдарда 83, облыстық және аудандық маңызы бар жолдарда 150, елді мекендер ішінде 310 бірлік техника жұмыс істейді. 28 мың 700 тоннаны құрайтын мұздан тазарта-тын материалдардың қажетті көлемі бар. 310 тонна жанар-жағармай сатып алынып, қоймаларға жеткізілуде. Сонымен бірге қауіпті және таулы аймақтардағы жол жиектеріне тайғаққа қарсы материалдар да жеткізілді», – делінген облыстық жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары басқармасы берген ақпаратта. Ағымдағы жылдың 15 қарашасына дейін республикалық және облыстық маңызы бар жолдарға уақытша жол белгілері орнатылады екен.

Қазірдің өзінде қауіпті және таулы аймақтардағы жол жиектеріне тайғаққа қарсы ма-

НАРЫҚ ИРЕКТЕРІ

ЕТ НЕГЕ ҚЫМБАТТАП БАРАДЫ?

Нұрила НҰРБОЛҚЫЗЫ

«Алатау»

Кең-байтақ даланы мекен-деген қазақ халқы үшін төрт түлік тіршіліктің тірегі, ырыс пен берекенің көзі. Ал ет әр шаңырақтың дастарқанындағы ең қадірлі ас. «Қонақ келсе құт» деп білетін халқымыз, ежелден қонақжайлылығын етпен көрсеткен. Үйіне келген қонаққа барын ұсынып, қазан көтеріп, мол дастарқан жаю ғасырлар бойы үзілмей келе жатқан дәстүр.

Алайда соңғы жылдары еттің бағасы айтарлықтай өсіп, көпшілік үшін қолжетімсіз бола бастады. Бұрын кез келген үйде апта сайын ет асылып, қонаққа міндетті түрде мал сойылса, қазір ет бағасы талай отбасының қалтасына салмақ салып отыр. Төскейіміз төрт түлік малға толы болса да, бұл өнімнің бағасы неге шарықтап барады. Өзімізге жетпесе өзгеге сатып неміз бар?

2020 жылдан бері қарай елімізде азық-түлік бағасының тұрақсыздығы байқалуда. Соның ішінде ет ең көп қымбаттаған өнімдердің бірі. Сиыр, қой, жылқы еті ғана емес, тіпті бұрын арзан саналған тауық еті де бүгінде қалта көтермейтін деңгейге жетті. Делдалдардың айтуынша, қалада өткен жылға қарағанда ет бағасы 12%-ға қымбаттаған. Бір қызығы баға әр жерде әртүрлі. Талдықорған қаласының екі базарында: коммуналдық және орталық базарда ет бағаларында айтарлықтай айырмашылық бар екенін байқадық. Мысалы, жылқы еті коммуналдық базарда 3700 теңге болса, орталық базарда 3800 теңге. Ал сиыр етіне келсек, айырмашылық одан да көп. Коммуналдық базарда 3800 теңге, ал орталық базарда 4500 теңгеге дейін барады. Қой етінің бағасы да коммуналдық жерде 2800 теңге болса, орталық базарда 3200 теңге болып тұр. Жалпы алғанда, коммуналдық базардағы ет бағалары төменірек, қарапайым халық үшін қолжетімді етуге бағытталғанын көрсетеді. Ал орталық базардағы бағаның жоғары болуы сауда орындарының жалдау құны, өнім сапасы немесе басқа да шығындармен байланысты болуы мүмкін.

Бүгінде еттің қымбаттауы тек сауда нарығы мен экономикалық көрсеткіштерге байланысты емес. Бұл мәселенің тамыры тереңде ауыл

шаруашылығындағы жүйесіздік, ішкі нарықты бақылаудың әлсіздігі, делдалдардың көптігі мен сыртқа шикізат күйінде өнім шығарудың салдары деп есептейді көпшілік тарап. Мәселен, малды өсіретін де, бағып-күтетін де ауылдағы қарапайым шаруа. Олар жыл он екі ай бойы малдың жем-шөбін қамдап, қиындығын тартып бағады. Алайда, сол еңбектің жемісі шаруаның өзіне емес, көбіне делдал мен саудагерге пайда әкеледі. Себебі ауылдан қалаға жеткенше ет бірнеше қолдан өтеді. Әрқайсысы өз бағасын қосып, ақыр соңында тұтынушының алдына тым қымбат өнім болып келеді.

Тағы бір маңызды мәселе мал азығының, яғни жем-шөптің де күрт қымбаттауы. Кей жылдары қуаңшылық салдарынан шөп тапшы болса, кейде жанармайдың бағасы шарықтап, мал ұстау шығыны еселеп өседі. Мұның бәрі еттің соңғы бағасына тікелей әсер етеді. Демек, бұл тек базардағы баға ғана емес, тұтас жүйелі реформаның қажеттігін көрсетеді. Ауыл шаруашылығындағы азаматтардың өзі қазір төрт түлікті тірідей сатқаннан гөрі, сойып етін сатқан пайда мол әкеледі дейді.

Премьер-министрдің орынбасары – ұлттық экономика министрі Серік Жұманғарин елдегі азық-түлік қауіпсіздігіне қатысты БАҚ өкілдеріне берген сұхбатында ет бағасы аса қатты өзгермейтінін, көршілес мемлекеттерге қарағанда бізде ет бағасы арзан, малшылардың еңбегін жоққа шығармау керектігін де айтқан еді.

Сонымен қатар, еліміздегі ет өнімдерінің едәуір бөлігі шетелге экспортталып жатыр. Әсіресе Қытай мен Таяу Шығыс елдеріне жылқы мен қой еті көптеп жөнелтіледі. Әрине, экспорт табыс көзі, алайда ішкі нарықтың жағдайы ескерілмей, ең сапалы өнім сыртқа кетсе, ел ішіндегі бағаның өсуі заңдылық. Өз халқымыз етке жарымаған жағдайда, экспортты арттыру қаншалықты әділетті?

Қала тұрғындары үшін ет қымбат болса, ауылдағы ағайын үшін мал ұстау да арзан болып тұрған жоқ. Жем-шөптің, мал-дәрігерлік қызметтердің, тасымалдау шығындарының

ҚАЗАҚ ХАЛҚЫ БҰРЫНҒЫ ЗАМАННАН БЕРІ ЕТПЕН ҚОРЕКТЕНІП, ОНЫ ТҰРМЫСТЫҢ АЖЫРАМАС БӨЛІГІНЕ АЙНАЛДЫРҒАН. МАЛ ӨСІРУ - АТА КӘСІП, АЛ ЕТ КҮНДЕЛІКТІ АСТЫҢ, МЕРЕКЕЛІК ДАСТАРҚАННЫҢ БАСТЫ ДӘМІ БОЛҒАН. ҚОНАҚ КЕЛСЕ, ҚОЙ СОЙҒАН, БАС ТАРТУ ҚҰРМЕТТІҢ БЕЛГІСІ САНАЛҒАН. АЛАЙДА ҚАЗІРГІ ТАҢДА ЕТ - ҚАЗАҚТЫҢ СҮЙІКТІ ТАҒАМЫ ҒАНА ЕМЕС, КҮН САНАП ҚЫМБАТТАП ЖАТҚАН РЕСУРСТЫҢ БІРІНЕ АЙНАЛДЫ.

көбеюі – еттің өзіндік құнын арттырып отыр. Бұрын бір отар қой ұстаған шаруа қазір соның жартысына да жетпейтін малмен күн көреді. Өйткені оны асырау, ұры-қарылардан сақтау оңай емес. Қыс қатты болса, мал шығыны көп, ал табыс мардымсыз. Мұндай жағдайда ауыл адамының мал шаруашылығымен айналысуға деген ынтасы да төмендеп барады.

Ауыл шаруашылығы мамандарының ет бағасын тұрақтандыру үшін бірқатар нақты шаралар қажет екенін алға тартады. Біріншіден, ауыл шаруашылығына бөлінетін субсидиялар ашық әрі әділетті таратылуы тиіс. Екіншіден, ет өнімдерінің делдалсыз, тікелей өндірушіден тұтынушыға жетуіне жағдай жасау қажет. Үшіншіден, жем-шөп бағасын реттеу, инфрақұрылымды дамыту, мал-дәрігерлік қызметтерді жетілдіру.

Соңғы жылдары елімізде етті алмастыратын тағам түрлері көбейіп, халық балама жол іздей бастады. Бірақ қанша тырыссақ та, қазақ үшін ет наннан кейінгі үлкен ас. Ол дастарқан сәні, сыйластықтың белгісі, ұлттық болмыстың айқын көрінісі. Сондықтан еттің бағасы тек нарық заңымен емес, ұлттық мүдде тұрғысынан да реттелуі қажет.

Қазақ: «Ет – етке, сорпа – бетке» дейді. Бұл ұлттың қонақжайлығы мен кеңпейілділігін білдіреді. Ет дастарқаннан алыстаса, халқымыздың дархандығы да, дәстүрі де солғын тартып кетпей ме деген алаң бар. Сондықтан бұл мәселені мемлекет деңгейінде шешу уақыт талабы. Әйтпесе, бабалар аманаттаған ата кәсіпті ұмытып, сырттан ет таситын елге айналуымыз әбден

мүмкін. Бұл ұлт ретінде жіберуге болмайтын үлкен қателік.

ХАЛЫҚ ҮНІ – ҚОҒАМ АЙНАСЫ

Мақаламызды дайындау барысында біз мәселенің мән-жайын халықтан сұрап, олардың көзқарасын білу мақсатында шағын сауалнама да жүргізген едік. Түрлі өңірдің тұрғындары күзгі тіршіліктің шынайы келбетін айтып берді. Пікірлерден байқағанымыз – ел ішінде үміттен гөрі уайым басымырақ екен деген тұжырымға келдік.

Гүлмира, үй шаруасындағы ана (42 жаста):

– Бұрын күз келсе, бағалар түседі деп қуанатынбыз. Қазір керісінше. Көкөніс те, күнделікті азық-түлік те қымбат. Балалар мектепке барады, киім-кешек, құрал-жабдық алу – бәрі шығын. Айына бір рет базарға барғанда, бұрындары артынып-тартынып бірнеше пакетпен шықсақ, қазір сол кездері алғанымыздың жартысына ғана әрең ақшамызды жеткіземіз. «Күз – молшылық мезгілі» деген ұғым қазір тек естелік сияқты ғана. Өлі көмірді де түсірмедік. Оны алуға, ауылға жеткізуге керек қаражатты ойлаудың өзі қорқынышты.

Бекзат, малшы (50 жаста):

– Мал ұстап отырғанымызға талай жыл болды шүкір, бірақ қазір оның да шығыны көбейіп барады. Шөп, жем, дәрі-дәрмек

– бәрі қымбат. Бензин мен дизель туралы айтпай-ақ қояйын. Қаладағы жұрттың қалтасы жұқа, етке қарап тұрғандары шамалы. Еңбегіміздің өтеуі жоқ. Қазір әр қадамымызды есептеп, «осы қысқа жетеміз бе?» деп уайымдап отырмыз.

Айнұр, базардағы ет сатушы (37 жаста):

– Адамдар бұрынғыдай еркін сауда жасамайды. «Көп салмаңызшы, ақшам жетпейді», «келесі айда алайын» деген сөздерді жиі естиміз. Әсіресе, күнделікті тұтынатын тауарлар – май, қант, күріш, ұн – көп адамның қалтасына салмақ салып тұр. Біз де бұрынғыдай табыс таба алмаймыз. Баға көтерілген сайын халықтың көңіл-күйі түсіп, бізге реніштерін де білдіріп жатады. Бірақ біз де тауарларды делдалдардан аламыз, оған 10-15 пайыз ғана қосып сатамыз. Алған өнімге бағаны қоспасақ, бізге де кіріс кірмейді ғой. Таңнан кешке дейін суықта тұрудың да өзі қолайсыз.

Жауаптардан шығатын қорытынды, қазір ешбір қарапайым тұрғынның жағдайлары мәз емес. Жағдай бір күнде түзелмесі анық, дегенмен билік пен тиісті орындар барша халықтың назына құлақ түрмесе, елдің күзі ғана емес, қысы да қиынға соғатын түрі бар.

P.S. Күз келіп, қысқа ауысқан шақта әр қазақтың ойында «соғым керек» деген әйгілі сөз оралады емес пе? Бұл да «темірді қызған кезде соқ» деген мәтелдің күйін кешіп тұрғандай. Себебі соғым тек қыстың азығы емес, ел ішіндегі тіршіліктің де бір көрінісі. Ал бүгінгі күннің тіршілігі базар бағасы мен күнделікті қажеттіліктер төңірегінде. Соңғы уақытта қоғам арасында жаңалықтардан гөрі, «ҚҚС өсті, бензин қымбаттады, азық-түлік шарықтады» деген сөзді жиі естіп жүрміз. Бұрын жұрт күзді асыға күтіп, молшылыққа толатын шаққа үмітпен қарайтын еді, қазір керісінше, бағалар өсіп, уайым көбейген кезге айналған-ды.

Дүйсенбі - Понедельник, 13 қазан

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Телехикая «Пәленшеевтер»
07.00, 08.00, 08.55 «Оян!»
07.50, 18.00 Новости
08.35 Глобальные события
10.30 Мультсериал «Супер Мяу»
11.00 «Бегом за деньгами»
12.00, 20.00 Телехикая «Ар алдында»
13.45, 21.45 Телехикая «Келінжан-6»
14.30, 19.30 Жаңалықтар
14.40 Жұмыр жер
15.10 Хақың бар
16.00, 23.40 Сериал «Серебряный волк»
15.30 Айтыс айнасы
18.30 Пульс планеты
19.00 Жер-жаһан
22.40 «КешREC»
01.40 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «Koremix-Шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
11.55 «Давай поженимся!»
12.55 «Пусть говорят»
14.10 «Новости»
14.20 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike». Жаңа маусым
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koremix-шоу».
20.00 «Главные новости»
20.30 сериал «Невский. тень архитектора»
01.10 Ночной кинотеатр. «Так далеко, так близко»
02.20 «Новости»
02.30 «Жаңалықтар»
02.40 «Паутина»
03.25 «Басты жаңалықтар»
03.50 «Той базар»

КТК

07.05 «Әнім сен едің», ойын-сауық
07.40 «Өкінбе Сен»
09.40 «Битва экстрасенсов», реалисти-шоу
14.00 Сериал «Поцелуй»
16.20 Сериал «Кольцо с рубином»
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Тверская. Любой ценой»
00.00 Сериал «Королева игры»
02.30 Сериал «Бессмертник»
04.00 Сериал «Кольцо с Рубином»
04.50 «Өкінбе сен»
06.00 «Әнім сен едің», Ойын-сауық (Қайталау)
06.10 Кешкі жаңалықтар (Қайталау)

ЖЕТИСҮ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 «Талдықорған, туған күніңмен!» концерті
10.30 «Достық шапағаты»
11.00 «Бір шәугім шай»
11.40 «Әсем әуен»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Әсем әуен»

Считать недействительным утерянный бланк ИБР Россия № 0293086, а/м 315 АЕН 19 ИП «Жиенбаев», ИИН 801015300735

Сейсенбі - Вторник, 14 қазан

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Телехикая «Пәленшеевтер»
07.00, 08.00, 08.55 «Оян!»
07.50, 18.00 Новости
08.35 «President»
10.30 Мультсериал «Супер Мяу»
11.00 «Бегом за деньгами»
12.00, 20.00 Телехикая «Ар алдында»
13.45, 21.45 Телехикая «Келінжан-6»
14.30, 19.30 Жаңалықтар
14.40 «Өзекті»
15.10 «Әлеумет»
15.30 «Дәстүр»
16.00 Сериал
18.30 Пульс планеты
19.00 Жер-жаһан
23.40 Сериал «Секретарша»
01.40 Сериал «Перекресток»
22.40 «Кешгес»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «Koremix-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
11.55 «Давай поженимся!»
12.55 «Пусть говорят»
14.10 «НОВОСТИ»
14.30 «Qoslike». Жаңа маусым
18.30 «Басты жаңалықтар»
14.20 «Жаңалықтар»
19.00 «Koremix-шоу». Жаңа маусым
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Невский. Тень архитектора»
01.10 Ночной кинотеатр. «Так далеко, так близко»
02.20 «Басты жаңалықтар»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25 «Өкінбе сен»
08.40 Вечерние новости
09.20 сериал «Тверская. Любой ценой»
11.50 сериал «Королева игры»
14.20 сериал «Поцелуй»
16.30 сериал «Кольцо с рубином»
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «королева игры»
00.00 Сериал «тверская. любой ценой»
02.30 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСҮ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
09.30 Новости (Область Жетісу)
10.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.15 Новости (Алматинская область)
10.25 «Сиқырлы мектеп» телехикаясы 5-бөлім
11.15 «Әсем әуен»
12.00 «Аман болайық» /тікелей эфир/

Считать недействительным утерянный бланк ИБР Россия № 0293160 ИП «Жибек жолы 777», ИИН 870111300182

Сәрсенбі - Среда, 15 қазан

ХАБАР

Сағат 03.00-ден 17.00-ге дейін техникалық үзіліс
17.00, 02.40 ҚР Әнұраны
17.00, 23.40 Сериал «Секретарша»
18.00 Новости
18.30 Пульс планеты
19.00 Жер-жаһан
19.30 Жаңалықтар
20.00 Телехикая «Ар алдында»
21.45 Телехикая «Келінжан-6»
22.40 «КешREC»
01.40 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

Уважаемые телезрители! Приносим извинения за перерыв в эфире до 17.00 в связи с профилактикой
17.00 «Пусть говорят»
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koremix-шоу».
Жаңамаусым
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал
22.45 Сериал
01.10 Ночной кинотеатр
02.50 «П@утина»
02.20 «Басты жаңалықтар»
03.30 «Той базар»

КТК

Профилактика до 17.00
17.05 «Мерекелік концерт», ойын-сауық
17.15 Сериал «Кольцо с рубином»
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Королева игры»
00.00 Сериал «Тверская. Любой ценой»
02.30 Сериал «Бессмертник»
04.00 Сериал «Кольцо с рубином»
05.30 «Мерекелік концерт», ойын-сауық (қайталау)
06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСҮ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
09.30 Новости (Область Жетісу)
10.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.15 Новости (Алматинская область)
10.25 «Сиқырлы мектеп» телехикаясы 6-бөлім
11.15 «Әсем әуен»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Әсем әуен»
13.05 «19 регион»
13.40 «Әсем әуен»
14.30 «Ауылдан адам көшкенмен...»
14.45 Әсем әуен
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
15.20 «Әсем әуен»

Утерянный ИБР № 402724, 3-я страна, выданный ИП «SUNIYAT TRANS», ИИН 961008300937 считать недействительным

ХАБАР

16.00 Новости/прямой эфир
16.20 К/ф «Мектептегі миллиондар»
17.00 «Сиқырлы мектеп» телехикаясы 7-бөлім
17.40 «Әсем әуен»
18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир
18.40 «Әсем әуен»
19.30 «Агро аймақ»
19.40 Әсем әуен
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.15 «Мәңгіұрт»
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.15 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости (Область Жетісу)
22.00 К/ф «Ағайындылар»
22.40 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30 «Tik Tok show» ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00 «31 әзіл» ойын-сауық
09.00 «Күліп All» ойын-сауық
09.40 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
10.40 Мультсериал «Аватар: Легенда об Аанге»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
12.50 Худ. фильм «Скорость-2: контроль над круизом»
15.50 КИНО
17.50 Худ. фильм «Легионер»
21.00 «Әділдік алаңы» ток-шоуы
22.10 Худ. фильм «Защитник»
00.10 «Айдаһарлар шайқасы»
01.20 Теннис. «Almaty Open 2025»
05.00 «Time Vine» ойын-сауық
05.30 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Телехикая «Серпін»
07.00 Телехикая «Бастық боламын»
08.00 Телехикая «Жүрекке жазылған жол»
09.00, 23.50 Жаңалықтар
09.30, 00.20 Новости
10.00,20.00 Сериал «Черная любовь»
11.20, 21.00 Сериал «Стамбульская невеста»
14.00 Сериал «Дикая роза»
15.20 «Саулықтың сыры» Бағдарлама
15.30 Телехикая «Құтқару қызметі»
17.00 «Жарқыраған жұлдыз»
18.00 Жаңалықтар
18.30 Сериал «Карадайы. Бесценное Время»
19.30 Новости
23.10 Телехикая
00.50 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
01.50 Сериал
02.40 Жұлдызды шаңырақта
03.20 «Q-елі» Скetchком
4.40 Телехикая

АДАМЗАТ АҚИҚАТЫ

Жалғасы. Басы өткен санда

552 жылы жужандарды жаншып тастаған моғолдардың «қара терін төгіп, қызыл қанын ағызып» жүріп Бумын елхан басшылығымен құрған Түрік қағанаты екі мүшелдік мерзім көлемінде Хинган тауларынан Шығыс Европаға дейінгі алып аймақты бауырына бүктеп үлгерді. Зәресі ұшқан Иран шахы Түрік қағандарына елшілерін жіберіп, одақ құруға тырысқан. Шахтың қызын Естемі қағанға ұзатқан. Өзге мемлекеттер де тура осындай күй кешкен. Шындығына көшсек, сол кезеңге дейін дәл мұндай азулы империя адамзат тарихында ұшырасқан емес!

Парсы, араб, шағатай тілдерінің білгір маманы Зәріпбай Оразбай жалпы түркі тарихының жаңғыруына, өте-мөте біздің ата тарихымыздың шаң-тозаңнан арылуына өлшеусіз үлес қосып отыр. Мемлекет қолдауымен әлемдік тарихи айналымдағы бірнеше соқталы еңбектерді ана тілімізге тәржімалады. Оларға кейінгі бөлімдерде арнайы тоқталамыз. Өзі де санамыздан өшіп бара жатқан өткен тарихнамамызға тән бірнеше кітап жазды. Солардың бірі – «Ұлы Түрік тарихы». Аталмыш еңбекте ата тарихымыздың бұған дейін түрен түспеген көптеген құйқалы беткейлері ашылған, ақтандақтардың ішкі сырлары ақтарылған. Нұқ пайғамбардан бастау алған көне тайпа-рулардың өткелікті жолдары мен салтанатты кезеңдері жанды бедерленген. Расында да, түркілердің көне дүние аясы, орта ғасырлардағы мемлекеттілігі мен қамқаракеттері турасында арғы-бергіде ана тілімізде мұндай шығарма болған емес! Енді аса құнды еңбек авторлары әкелі-балалы Зәріпбай Оразбай, Мұхаммедзафар Оразбаевтарға алғыс айта отырып, салмақты шығармадан үзінді келтірелік.

«Түркі халықтары адамзат баласының ең көне халықтарына жатады. Барлық мұғұлдар мен түркі тайпалары мен сахаралық көшпенділер Нұхтың ұлы Жапастың (Түрктің әкесі Әбілжа ханның) әулетінен болып табылады. Алғашқы түркілер Алатау мен Қаратаудың баурайында өмір сүріп, сол аумақта көбейген. Түрк сөзі осы жерде олардың тегінің атауы болып қалыптасқан, олар содан соң басқа жақтарға тараған. Демек, осы аумақ бүкіл түркі халықтарының қара шаңырағы, ата қонысы, алтын бесігі, көбейіп тараған құтты мекені болып табылады». («Ұлы Түрік тарихы». Алматы, 2021. 5-б.). «Жапас ұлдарының арасындағы Түрктің ұрпақтары. Оның ұлдары көп болды және олардың арасынан бізге мәлім болғандары келесідей ұлдары: Алынжа, Түтік, Чегіл (Шегіл), Берсінжар, Емлақ, Тарпақ, Тур. Чегілден (Шегілден): Жалайыр,

Қордай, Құлан, (т.б.) ұлдары мен қыздары болған. (Сонда, 58-б.).

Міне, осы Шегілдің ұлы Жалайырдан өніп, Жер-Жаһанның төрінен бір-ақ шыққан, кезекті Түркі қағанатын құрған Тәңір сүйген Шыңғыс қаған еді! Жаһында генералиссимус Мұқалы сынды сайыпқыран серіктері жүрді ұран сап! Иә, Ұлы Далада өзге аймақтармен қарым-қатынастар көне дәуірлерде бастау алғанымен Шыңғыс қаған заманында кеңінен өріс тапты. Бұл халықтардың әсіресе, материалдық және мәдени болмыс-бітімдерінен көрініс берді. Ұлы қағанның темірдей тәртіпке негізделген әскери және демократиялық билік жүйесінің тиімділігін арттыруы; Италиядан – Кореяға дейінгі ұланғайыр кеңістікте бейбітшілік орнатып, халықаралық байланыстарды нығайтуы; «Ұлы Жосық» және Білік заңнамаларын Еуразия халықтарына ендіруі;

буы; түріктекті кейінгі әлденеше мемлекеттер алғышарттарының негізделінуі; сондай-ақ айналасын жалғаншылар мен жарамсақтардан арылтуы сынды адамзат өркениетінің алға озуына қосқан теңдессіз үлесін бүгінде досымыз да, дұшпанымыз да мойындап отыр! Түрік моғолдарының адамзаттық осындай ғажайып жетістіктерінің жолын кескен

дипломатиялық қызметті жолға қойып, тіпті соғысып жатқан елдердің елшілеріне де ешкімнің тиіспеу құқығын енгізуі; Ұлы Жібек жолын жаңғыртып, іс жүзінде дүниежүзілік рынокке жол ашып, саудагерлердің еркін жүріп-тұру қауіпсіздігін қамтамасыз етуі; адамзат тарихында алғаш рет мемлекеттік байланыс жүйесін жолға қоюы; әкімшілік-территориялық құрылым арқылы үлкенді-кішілі атқа мінерлердің қоғамдағы ролі мен міндетін айшықтауы; әлденеше бөліктерге бөлініп жүрген қытайлар мен орыстардың мемлекеттік жүйелерін қалыптастыруы; ел шеңберіндегі барлық халықтардың дін бостандығын қамтамасыз етуі; ұлттық әліпбиді әзірлетіп, жұртшылықтың құқықтық тұғырын бекітуі; қазіргі таңда жершары болып көтеріп отырған демократия, азаматтық қоғам, дін үндестігі, толеранттық, әділеттілік, адамгершілік, азаматтық қоғам секілді ұғымдардың сол кезде-ақ өріс та-

бір аждаһа – БК(б)П Орталық комитетінің 1944 жылғы 9 тамыздағы «Татар партия ұйымында бұқаралық-саяси және идеологиялық жұмысының жайы және оны жақсарту шаралары туралы» қаулысы еді. Татар партия ұйымы басты нысанаға алынғанымен бұл қалың түрік жұртын тұқыртуға арналған қадам болатын. Себеппен сол, түріктестес халықтардың қайталай бірігіп кетуінен қорқады. Түріктің жаһанға жайылған тарихын қайта жазуға нұсқау беріледі. Сөйтіп, аталмыш деңайбат құжатқа сәйкес түрік халықтарының тарихын зерттеп, зерделеуге үзілді-кесілді тыйым салынды. Мыңдаған жылдарғы мемлекеттігімізді паш етер қағанат-ұлыстарымыздың жасампаз арналары жаппай көмілді. Жайнақ жылынамаларымызбен бірге жампоз ойшылдарымыз бен ғаламдық ғұламаларымыздың да аты-жөндері өшті, бәрін арабтар мен парсылықтарға үлестіріп тындық. Бас көтеріп, байыбын

айтқан тарихшы-қаламгерлер, қоғам қайраткерлері ит жеккенге айдалды.

Жаныңды жегідей жейтіні, қаулы шығысымен-ақ өз ішіміздегі «арамза белсенділер» құрыққа сырық жалғады, өткенімізді өшіріп, жайнақ тұлғаларымызды қаралап жатты. Мұндай қитұрқылықтың сырын ұқпай, жағаларын ұстаған ізгі ниеттегілер де ұшырасты. Мәселен, тарихшы А. М. Панкратова 1949 жылы 14 ақпанда Қазақстан КП ОК-нің идеология жөніндегі хатшысы Ілияс Омаровқа былай деп хат жазды: «Я совершенно не понимаю, почему грузинские цари или узбекские ханы могут считаться при аналогичных исторических условиях прогрессивными деятелями, а казахи должны чернить Абылая или Кенесары Касымовы? Я ни в коем случае не могу стать на антиисторический путь оценки этих виднейших

Мұндай қадамға баруының саяси мәнін жоққа шығармаймыз. Дегенмен, тәлімді-ақ дүние, түйсіне білсек!

Ұлы Шыңғыс қаған бастаған түркілік моғолдардың Батысқа әлеуметтік экспанция жасауы еуразиялық көшпенділер эмиграциясының соңғы да салмақты толқыны болып есептелінеді. Олар байырғы түрік-тұран, моғол бабаларымыздың (скиф-сақтардың, сарматтар мен ғұндардың) даңқты жолдарын жалаулы жеңістерімен ғажап жалғастырды! «Үстімізде – көк аспан, төменде – қара жер, екеуінің арасында адам баласы жаратылыпты, адам баласының үстіне Тәңірі Түрік қағандарын (Бумын және Естемі) отырғызыпты!» – деп қара тасқа қашап жазған қайран бабаларымыз соншама өршіл, соншама заңғар жаратылар ма еді?! Дәл осылайша бүкіл әлем біздің ашсақ алақан, жұмсақ жұдырығымызда, түрік қағандары бар адамзаттың билеушісі деп жаһанға жар сала алудың өзі сол дәуірдегі өркениетіңіздің шыңы емес пе! Қазақ елі әлі-ақ таза табиғатымен әлемді таң-тамаша қалдырмақ! Өйткені тарихтың қайта айналып келері хақ!

Иә, тарихқа өктемдік жүрмейді. Тарихты қамшылай алмайсың. Ұлттық идеология – ұлттық тарихтан бастау алады. Міне, сондықтан бар әлем, өте-мөте шығыс елдері отандық тарихты басты назарда ұстайды. Ал біздің ешкімнің алдында төменшіктемейтін айдынды да айбынды ата шежіреміз бар. Өркениет атаулының бәрінің дерлік түркі жұртынан өріс тапқанын ақыл-есі орнықты жаһандық ғалымдар мен саясаткерлер бүгінде мойындап үлгерді. Ата-бабаларымыздың мұндай найзағай ойнатқан ерліктері төрткіл дүние жамалында сайрап жатыр. Рим құл иеленуші империясын тізерлеткені үшін Аттианы (Еділ батыр) мұқым Еуропа; сиырдың бүйрегіндей әлденеше бөлікке бөлініп, өзара қырқысып жатқан Қытайды қауымдастырғаны үшін Мұқалыны қытайлықтар аса қадірлейді (кесенесі орналасқан жердің өзі үш гектар аумақты алып жатыр). Сұлтан Бейбарыстың Мысырда беделді билік құрғанын бәріміз білеміз. Ал Бауыржан Момышұлының теңдессіз қолбасшылық қасиетін ақ әлемнің мойындауы – зор елдік мәртебе!

**Әміре ӘРІН,
Бүкіләлемдік Шыңғысхан
академиясының академигі,
Қазақстанның Құрметті
жазушысы, ғылым магистрі,
Қазақстан Журналистикасы
академиясының академигі,
Алматы облысының
Құрметті азаматы.**

Соңы.

Нұрила НҰРБОЛҚЫЗЫ
Кербұлақ ауданы

Бір халықтың тағдырында кейде аспандағы жұлдыздай жарқ етіп, бірақ жарығы ғасырларға жететін тұлғалар туады. Сондай жұлдыздың бірі – Шоқан Шыңғысұлы Уәлиханов. Ол бар болғаны отыз жыл ғана өмір сүрді. Бірақ сол отыз жыл – ұлт ғылымының іргетасы қаланған дәуірдің алтын беті, қазақ руханиятының ең жарық парағы еді.

АҚҚАН ЖҰЛДЫЗ

Қазақ ғылымы мен руханиятының көгінде жарқ етіп, тым ерте сөнген жұлдыздардың бірі – Шоқан Шыңғысұлы Уәлиханов. Оның отыз жылдық қысқа ғұмыры тұтас бір дәуірдің тағдырындай. Тәңір оған ерекше зерде мен парасат берді, сол қасиеті оны ел-жұртына мәңгілік мақтаныш етіп қалдырды. Шоқанның өмірі – білімге, ғылымға, өркениетке, ұлттың рухани жаңғыруына деген шексіз ұмтылыстың айғағы. Ол қазақ халқының тарихы мен мәдениетін әлемге танытқан тұңғыш зерттеуші, ойшыл, ағартушы, әрі ұлттық ғылымның іргетасын қалаған тұлға. Өзім Шоқан ауылының тумасы болғандықтан, Шоқанның өмірі мен еңбек жолы мені ерекше қызықтырады.

Шоқан Шыңғысұлы Уәлиханов – қазақтың ұлы ақыны, ғалым, этнограф, тарихшы, саяхатшы және ағартушы. Онымен қоймай журналистикаға қатысты ғылымға «жолсапар очерктің» жазылу жолын қалыптастырып, ұрпаққа, барша журналистерге мұра етіп қалдырды. Ол өзінің қысқа ғұмырында халқымыздың тарихы, әдебиеті мен мәдениеті жөнінде баға жетпес еңбектер қалдырды. Оның зерттеулері мен жазбалары қазақ жерінің әлеуметтік-саяси жағдайын, салт-дәстүрін, тұрмыс-тіршілігін, рухани өмірін терең бейнеледі.

Әрине оның рухани қалыптасуына үлкен әсер еткен кезең – 12 жасында Омбы кадет корпусына түсуі еді. Сол заманда Батыс Сібір мен Қазақстандағы ең тандаулы оқу орны саналатын бұл корпус – жас дарындардың ғылым мен өркениет әлеміне қақпасы болатын. Алғырлығымен, терең ойымен, оқу мен тәртіпке деген жауапкершілігімен Шоқан өз қатарластарының алды болды. Ол орыс және әлем әдебиетін қызыға оқып, Еуропа ғылымымен, географиясымен, тарихымен танысты. Осы жерде оның дүниетанымы кеңейіп, ғылымға деген құштарлығы одан әрі артты.

Жас Шоқан небәрі жиырмаға толмай жатып-ақ ғылыми ізденіс жолына түсті. Ол Орталық Азия мен қазақ даласының табиғаты, халқы туралы тың деректер жинады. 1854 жылы Орталық Қазақстандағы бірқатар сәулет ескерткіштерін зерттеп, Жетісу өңірінде Ұлы жүз қазақтарының тұрмыс-тіршілігі, салт-дәстүрі, аңыздары мен жырларын қағазға түсірді. Әрбір экспедициясында көне қалаларды зерттеп, тарихи деректер мен археологиялық олжаларды тіркеп жинады. Көне монеталар коллекциясын жасақтап, жартастағы суреттер мен балбал тастардың бейнелерін салды.

Шоқан тек ғалым емес, ұлттың ұлы ойшылы еді. Ол өз еңбектерінде қазақ халқының мәдениетін, өркениетін биік деңгейде таныта отырып, халықтың тағдырына жаны ашыды. Қоғамдық-саяси тақырыптарда қалам тербеп, ұлттың дамуы мен болашағына қатысты тұжырымды пікірлер айтты. Оның ойлары сол дәуір үшін батыл, ал болашақ ұрпақ үшін жол көрсеткіш болды. Бірақ жарық жұлдыздың ғұмыры тым қысқа болды. Тарихи деректерге сүйенсек, Шоқан Уәлиханов Көкшетау өңірінің тумасы болса да, өмірінің соңғы жылдары Жетісу жерінде өткен. Бұл көптең кейінде жүрген сұрақтардың біріне – «Нәсе Шоқан Көкшетауда емес, Жетісуда жерленген?» деген сауалға жауап беремін.

1864 жылы ол Орыс империясының Оңтүстік Қазақстан мен Орта Азияға бағытталған әскери жорығына, нақтырақ айтқанда, полковник Черняевтің бастауымен болған Әулиеата (қазіргі Тараз) жорығына қатысады. Шоқан бұл жорыққа әскери адам ретінде емес, аудармашы әрі жергілікті халықпен бейбіт келіссөз жүргізетін мәмілегер ретінде қосылған болатын. Алайда жорық кезінде Черняевтің жергілікті халыққа жасаған қиянатын көріп, оған наразы болып, әскер қатарынан кетіп қалады. Кейін ол

Верныйға (қазіргі Алматы) келіп, содан кейін Тезек төренің ауылына қоныс тебеді. Тезек төренің немере қарындасы Айсарыға үйленіп, сол өңірге бауыр басып, Жетісу жерін мекендеп қалады. Бұрыннан келе жатқан өкпе ауруы асқынып, 1865 жылдың 10 сәуірінде дүние салады.

Шоқанның сүйегі қазіргі Жетісу облысы аумағындағы Алтынемел тауының баурайында, Көшентоған деген жерде жерленген. Бұл жер – Тезек төренің ата-қонысы, әрі өмірінің соңғы кезеңі өткен мекен. Сондықтан да, Шоқанның қабірі Көкшетауда емес, дәл осы Жетісуда орналасқан. Қарапайым өмір сүріп, терең ой тудырған ғалымның әрбір еңбегі бүгін де өзектілігін жойған жоқ. Оның зерттеулерінен қазақ жерінің тарихы ғана емес, халқымыздың рухани әлемі де көрініс табады. Шоқан – ғылым мен халық арасындағы алтын көпір, қазақтың ұлт ретінде танылуына жол ашқан тұлға. Оның өмірі – аққан жұлдыздай қысқа болғанымен, нұры ғасырлар бойы сөнбейтін жарық. Ол – өткеннің емес, болашақтың шамшырағы. Қазақтың мәдениеті мен ғылымының көгіне сәуле шашқан Шоқан Уәлиханов – ел тарихының мәңгілік шежіресінде алтын әріппен жазылған есім.

ЕСІМІ МЕН ЕҢБЕГІ МӘҢГІЛІК ЕЛ ЖАДЫНДА

Оның рухы тыныстаған жер – қасиетті Алтынемел жотасы. Бұл мекен – тарих пен тағылым тоғысқан киелі өңір. Жетісу облысы, Кербұлақ

ауданы, Матай тауының етегінде орналасқан Шоқан ауылы – қазақтың ұлы ғалымының мәңгілік тыныс тапқан жері, әрі есімін ұлықтаған мәңгілік ескерткіш іспетті. Ауылдың іргетасы 1930 жылы 16 қарашада қаланған. Бүгінде мұнда үш мыңнан астам тұрғын бар. Егін және

мал шаруашылығымен айналысатын еңбекқор мекен өзінің тыныш тіршілігімен, қонақжай халқымен ерекшеленеді. Бірақ бұл ауылдың басты қазынасы – оның тарихында, көкірегінде жатқан ұлы есім деуге болады.

Дәл осы жерде, Алтынемелдің етегінде, 1985 жылы қазақ халқының біртуар перзенті Шоқан Уәлихановтың туғанына 150 жыл толуына орай мемориалдық мұражай бой көтерді. Бұл – ұлт рухын ұлықтайтын, тарихпен сырласатын, ғылыммен үндес ерекше мәдени орталық. Мұражайдың сәулетшілері – Рүстем Сейдалиев, Серік Рүстембеков және Бек Ыбыраев. Олар жобаны ұлттың болмысы мен даланың табиғи сұлулығын үйлестіре отырып жасаған.

Мұражайға алғаш аяқ басқан адам бірден өткен дәуірдің тынысын, ұлы ғалымның өмір сүрген кезеңінің рухын сезінеді.

Алтынемел мұражайы – тек жәдігерлер жиынтығы емес, бұл – Шоқан әлеміне апарар қасиетті көпір. 2023 жылы Мемлекет басшысының арнайы тапсырмасымен мұражай ғимаратына күрделі жөндеу жүргізіліп, оның

күнделікті қолданған заттардың өзі сол дәуірдің тынысын сездіріп, келушіні өткен ғасырға жетелейді.

МҰРАЖАЙДЫҢ ТАҒЫ БІР ЕРЕКШЕЛІГІ

Мұражайдың тағы бір ерекше бұрышы – Шоқанның немере інісі, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік елтаңбасының авторы, белгілі сәулетші Шот-Аман Уәлихановқа арналған. Бұл бұрыш – ұлт рухын жалғаған ұрпақтар сабақтастығының көрінісі.

Шоқанның 170 жылдық мерейтойы менің өміріммен де тығыз байланысты ерекше тарихи сәт. Сол жылы ауылымызда ұлы ғалымның мерейтойына арналған үлкен іс-шара өтті. Шараға Шоқан әулетінің өкілі, сәулет өнерінің шебері, қоғам қайраткері Шот-Аман Уәлихановтың өзі арнайы келген еді. Ол кезде анам мен құрбысы екеуі де аяғы ауыр болатын. Шара барысында олар апамыз арқылы Шот-Аман Уәлихановқа жүрекжарды өтініш білдіреді:

- Болашақ немерелерімізге есім қойып берсеңіз - деп.

Шот-Аман аға бұл ұсынысты ықыласпен қабыл алып:

- Егер ұл болса Шапағат, қыз болса Нұрила деп қойыңыздар, - дейді.

Араға көп уақыт салмай, шілде айында ұл бала дүниеге келіп, есімі Шапағат деп қойылады. Ал тамыз айында мен дүниеге есігін аштым. Есімім Нұрила деп қойылды. Сондықтан мен үшін бұл музейдің бұл бөлігі ерекше ыстық. Әр келген сайын осы бұрышқа тоқтап, жүрек жылуымен тағзым етемін. Ұлттың бірегей тұлғасының өз қолымен қойған есімді иелену – мен үшін зор мәртебе, мәңгілік мақтаныш.

Алтынемел мемориалды мұражайы жыл өткен сайын өз маңызын арттырып келеді. Мұнда жылына шамамен екі жарым мыңнан астам адам келеді. Келушілердің қатарында мектеп оқушылары мен студенттер ғана емес, еліміздің түкпір-түкпірінен және алыс-жақын шетелдерден арнайы ат басын бұратын зерттеушілер мен саяхатшылар да бар. Әрбір келген жан Шоқанның өмір жолына үңіліп, халқына деген сүйіспеншілігі мен ғылымға адалдығына тәнті болып қайтады.

Мұражайдан шамамен екі шақырым жерде – ұлы ғалымның мәңгілік тыныс тапқан жері орналасқан. Бұл – Шоқан Шыңғысұлы Уәлихановтың зираты. Күмбезі мен қабіртастың маңайы тыныштыққа толы. Мұнда келген әрбір адам жүрегінен шыққан дұғасын бағыштап, іштей тәу етеді. Бұл мекен – тек бір ғалымның бейіті емес, тұтас ұлттың рухына тағзым ететін киелі орын.

Алтынемелдің самалы ескен сайын, таулардың арасынан «Шоқан» деген ат жаңғырып тұрғандай. Оның рухы осы өңірді мәңгі қоршап, ұлттың рухани биігіне айналып кеткен. Бұл музей мен оның маңы – ғылым мен тарихтың, ұлт пен ұрпақтың алтын көпірі.

Шоқан Шыңғысұлы Уәлиханов – шығыстың рухани тереңдігін батыстың ғылыми ойымен тоғыстыра білген теңдессіз тұлға. Ол халқымыздың санасын оятқан ағартушы, мәдениет пен ғылымның шоқ жұлдызы. Оның еңбектері өткеннің куәсі ғана емес, бүгінгі ұрпаққа жол нұсқайтын шамшырақ.

Бүгінде Алтынемел мемориалды мұражайы – ұлт тарихының рухани орталығына айналды. Мұнда әрбір жәдігер, әрбір құжат, әр сурет пен әр қолжазба – ұлы ғалымның өмір жолының айғағы. Бұл жерге келген адам тек экспозицияны тамашалап қоймайды, ол рухани сабақ алады, жүрегін байытады.

Мұражай қызметкерлері ұлы тұлғаның өмірі мен еңбегін ұрпақтан ұрпаққа жеткізу жолында талмай еңбек етіп келеді. Олар үшін бұл жай жұмыс емес, қасиетті миссия. Өйткені Шоқанның мұрасы – ұлттың мәңгілік рухының символы.

КӨСЕМ КӨКЖАЛДЫҢ МӘҢГІЛІККЕ САПАРЫ

КӨКЖАЛДАР МЕКЕН ЕТКЕН ДАЛАДА БҰРЫН БОЛЫП КӨРМЕГЕН СҰМДЫҚ БАСТАЛДЫ. АЗУЛАРЫ АЛТЫ ҚАРЫС КӨКЖАЛДАР, О ҒАЖАП, АЙТАҚТАУҒА, АЛДАУҒА КӨНГІШТІК БІЛДІРІП, ТЕЗ АРАДА ИТКЕ ТӘН ҚЫЛЫҚТАРДЫ МЕҢГЕРІП АЛДЫ.

Бұл дала табиғатына, оның тазалығына жат дәстүр, сырттан енген індет еді. Көсем Көкжал осы дертті таратушыларға қарсы майдан ашты. Ол дала бөрілерінің жүндері жығылып, қыңсылап есік күзетуге сайланып, тіпті қайсыбіреулері мойындарына қарғыбау тағып үлгергендерін көргенде намыстан жарылып кете жаздайтын.

Қасқырлардың иттерге айналатын заманы туралы Көсем Көкжал естіген. Бірақ оны өз тұсында болады деп ойламаған. Сұмдық. Сол итке айналған қандастары, енді міне, өзіне ауыз салғалы отыр. Мұның кінасы иттікке салынбай, бөрілігін сақтап, өзі сияқтылардың басын құрап көсем болып, далаға дерт таратушыларға қарсы бас көтеругі.

өмір сүру күна болғаны ма сонда? О, тоба, түлкі заман, дала көкжалдарын үйретіп, ит есебінде ұстаған соң, не амал? Көкжал көсем ауыр күрсінді. Сәлден соң есіне Бөрі бабасының түсінде аян бергені түсті. Түсті қария Көкжалға жорытып еді, ол ұзақ толғанып отырды да:

- Тағдырдан қашып құтылу жоқ, Көсем, - деп одан әрі ләм деместен орнынан тұрып жүре берді. Қария Көкжалдың көңілжұбатарлық ешнәрсе айтпайтынын өзі де сезген. Ойлағаны келді. Түсті өзі де жорыған. Содан өзіне қуат беріп, «тағдыр...» деген. Көріпкел де соны айтты. Амал не, қасқыр болып жортар болсаң – көрген күнің осы.

Жаны қысылған көсем Көкжал үйірінен

өзінің арғы бетке өтуіне бел шешкені туралы пікірін ортаға салды. Көпшілік бұл шешімді дұрыс деп тапты.

Қария Көкжал: Арғы бетке өтер тұста өзге қасқырлар тайпасының мекені жатыр. Олардан рұқсат керек, әйтпесе қантөгіс болмақ...

Жас Көкжал: Олар да өзіміз сияқты дала қасқырлары, алыс кетпеген қандасымыз, жан жіберіп өткелге рұқсат сұралық.

- Солайы – солай-ақ, бірақ олардың да итке айналғандары бар, – деді қария Көкжал. «Бүкіл қасқырлар әулетінің намысына тиетін осы сөзді неге айта бересің?» - дегендей, отырғандардың бәрі Қария Көкжалға тіксіне қарады.

Бастарына бұғау түспеген дала бөрілерінің бұл қылықтарына Көкжал көсем реніш еткен жоқ, тек ішінен осылардың бәрінен әлі ұрпақ тарап үлгермегендігіне қынжылды.

қойды. Ертең шешуші күн. Өкініштісі, тағы да бауырластар қаны төгілмек.

Таң сөз бере Көкжал көсем қасына ергендердің мұншама селдіреп қалғанына қайран қалды. Өлімге бетпе-бет келгенде бір қадам шегінбеген бөрілердің көбі жоқ. Көсемдерін тастап кеткен.

Кеше біреуі:

- Көсем, мына көршілес дәм-тұзымыз жарасып отырған қасқырлар тайпасымен соғыса алмаймыз, - деген еді. Көсем үн қатпаған. Ол да бүгін жоқ. Серіктерін ертіп кетіп қалған. Сірә, ендігі соғыстың мәнсіз екенін ұққан болса керек. Оны өзі де сезіп тұр. Сонда не істемек? Шегінетін жер жоқ. Сарыарқа толы дұшпан. Өз еркімен қолға түсу – ол мүмкін емес. Тайпасының туы болған көсемнің мұншама төмендеуіне құқы жоқ.

Көкжал көсем көрші қасқырлар тайпасына тағы шабарман жіберді. Шабарманды олар сабап, басын жарып қоя берген. Мұны көрген Көкжал көсемнің қанды көз інісі Жас Арлан жетіп келіп: - Көсем, бұл не тұрыс, баста жорыққа, - деді.

Даланың ерке көкжалдары соңғы рет майданға қойып кетті.

Ұрыс Көсемнің көңілінен шықты. Арландары жауды жапырып барады. Иә, сәт! Енді осындай бір қимыл болғанда мына таудың тар өткелінен аман өтуге мүмкіндік туғанға ұқсайды. Шіркін, анау жазыққа бір жетсе құтылар еді. Бірақ, кенеттен оң жақ қанаттан жат қасқырлар құмырсқадай қаптады да кетті. Салмақтарынан жер ойылып кетердей. Көсемнің арландары тосын құйылған жойқын күштен естерін жия алмай қалды. Осы сәтті пайдаланып жапырылып қалған көршілес қасқырлар тайпасы өршелене ұмтылды. Көкжалдар қыспақта қалды. Тағдыр деген осы деп күбірледі Көкжал көсем. Ол да өз иманын өзі үйіріп, ішінен әлденелерді айтып күбірледі.

Ұрыс аяқталуға жақын. Көкжалдардың бірі он дұшпанмен айқасуда. Көптің аты көп. Көкжал көсемнің көз алдында екі інісін көп ит жұмарлап жатты. Оларға көмекке ұмтылған Жас арланды қарсы жас қасқырлар тұс-тұстан азулады. Інісінің «көке» деген ақтық сөзі ғана құлағына талып жетті...

Одан арғысын Көкжал көсем білмейді. Ұрпақтары біз білеміз. Кең далада бұрын болып көрмеген сұмдық осымен орнықты. Көкжалдардың көбісінің мойнына қарғыбау

салынды. Олар итше үретін болды. Сұңқар өлімнен кейін құмырсқа тіршілік басталды...

Ғарифолла Есім Астан

Көсемдік Көкжал бөріге атамұра дәстүрімен жеткен. Осы кең даланы Көсем Көкжалдың атасы алакөздерден аман сақтап қалған. Ол туралы қасқырлар тайпасында аңыз көп. Бірақ ол заманда қасқырлар қасқыр болатын.

Ата дәстүріне берік Көсем Көкжал қан тазалығы, жер амандығы үшін азуын олай да, бұлай да салып жүр. Дұшпандарын қансырата қуып, қолға түскенін шайнап тастайды. Әзірге күш-қуаты бойында. Шаршау жоқ. Тек жанын жегідей жейтіні - қандары сұйылған бауырластарының иттік істері.

«Іштен шыққан жау жаман» деген осы. Көсем Көкжалдың мінезінен, соғыс тәсілдерінен хабардар ит-қасқырлар жан-жақтан шәуілдеп, мазасын кетірді. Қауіп жаудан емес, қандастарынан. Көкжал көсем өзіне шабаланып үргендердің бәрі ит болып кетпегенін біледі. Солардың кейбіреулерімен астыртын байланыста болатын. Құрылып жатқан торды солар арқылы алдын ала біліп, дұшпандарына талай жер соқтырып кеткен. Солардың бірінен кеше хабар жетті. Өр елдің иттері, қасқырлары бірігіп Көкжал көсем тайпасын мүлдем құртпақшы. Сондықтан «Көкжал көсем арғы бетке өтсін, басқа жан сақтар амал қалған жоқ. Ол жақта қасқыр қандастары бар, соған бас болсын», - депті. Көкжал көсем тығырықтан шығудың амалын көп ойланды, толғанды.

Ойлағаным өз басымның қамы емес, ұрпақ қамы. Мақсатым – қасқырлар тайпасының өз даласында қалуы. Олар бүгінгідей итке айнала бастаса – бастан билік кеткені емес пе? Осыны неге ойламайды мына қауым? Өмірде бөрі болып

бөлініп, оңаша төбе басына шығып, Тәңіріне жалынып, ұзақ ұлыды. Көңіліне демеу керек. Тәңірі жанына тағат берді. Ит болып босаға күзетіп, қыңсылап алжып өлгеннен, қасқыр болып өлу жазсын, - деп Көкжал аруақтарына дұға оқыды. Бөрі бабасын тілдесуге шақырды. Бұл тілегін Бөрі бабасы қабыл алды.

Көкжал көсем: Уа, Баба, ата-бабам мекен еткен сахараны дұшпандардан қорғай алмай, даланың бойына сіңген дерттен арылта алмай басыма пана іздеп барамын. Бөрілер мінезі ұсақталып барады...

Бөрі Бабасы: Не болса да Тәңір ісі. Тағдыр жазуы осы. Одан сен де аса алмайсың...

Көкжал көсем бірдеңе айтқысы келіп еді, Бөрі баба «үндеме» - деп аузын басып, ғайып болды.

Кешқұрым ақылшы-кеңесшілерімен Көкжал көсем төбе басына жиналып,

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЕСІРТКІ ИМПЕРИЯСЫ ТУРАЛЫ

Президент Тоқаев есірткі саудасы мен өндірісін қатаң бақылауға алу туралы тамыз айында өткір мәлімдеме жасады. Есірткі бизнесін қаржыландыратын күмәнді қаржы ағындарына тосқауыл қоюды тапсырды. Мемлекет басшысы жастарды теріс жолға түсірген осы «бизнестің» интернет арқылы романтизацияланып жатқанына қынжылып отыр, – деп жазған еді Ertenmedia (14 тамыз 2025).

Есірткі бизнесі мемлекеттен тыс, өз алдына бөлек экономикаға айналып барады. Қаржы мониторинг агенттігі (ҚМА) әшкерелеген 50 наркодүкеннің жылдық айналымы 25 миллиард теңге. Таңғаларлығы криминалды нарық кәдімгі банк жүйесімен біте қайнасып кеткен. Онлайн-сервистердің қалқасында тұрған есірткі саудасы мемлекеттің іш-құрылысына дендеп кіріп алғанын байқамай да қалыппыз. Ресми дерекке сенсек, Қазақстанда есірткі тұтынатын 40 мың адам бар. Бұл жәй ғана жалаң цифр емес, сіз бен біздің ортасымызда жүрген қауым. Олардың аты-жөні, ІР-адрестері, транзакциялары анықталған. Арасында мектеп оқушылары да, шенеуніктер де жетіп артылады. Қазірдің өзінде 20 мыңнан астам дроп-карта бұғатталған. Тоқаевтың сөзінен кейін банктер 8 мың клиентпен келісім-шартты едәл-жедел бұзып жатыр екен. Осыншама есепшот ашылып, есірткі ақшасы криптовалюта арқылы айналып жатқанда банк мамандары қайда болды? Әлеуметтік желі мен курьер арқылы жүздеген картаны рәсімдеген кезде неге ой-

ланбады дейсің. 3 мың криптоәмияндағы 11,5 миллион доллардың жолы кесілген. 130 жасырын криптоайырбастау пункті жұмыс істеп келген, бірақ қозғалған іс саны 64 ғана. Ішкі істер министрі Сәденовтің көз алдында нағыз цифрлық наркоимперия қалыптасқан. ҚМА операциясы барысында 118 келі есірткі тәркіленіпті. Оның ішінде синтетика да бар. 217 мың доза психотропты зат алынған. Елімізде психотропты препараттар кәдімгі дүкен сөресіндегі тауардай саудаланатын жағдайға жеткен. Одан да сорақысы, халықаралық пошта қызметі арқылы есірткі жеткізіп тұрған төрт ірі арна анықталған. Қазақстанда есірткі нарығы кәдімгі маркетплейс секілді құрылған дейді. Мұнда менеджер, курьер, логистика, банк, криптовалюта, тіпті жарнамаға дейін бар. Қазақтар жиі қолданатын әлеуметтік желілерде «закладқаға» қатысты әзіл контенттер өріп жүр. Оларды ешкім бақылап жатқан жоқ... Президенттің мәлімдемесін «айтылды-ұмытылды» - деп қабылдайтындар бар секілді. Себебі нақты құрықтау жоқ, қылмыс әлемінің барондары тасада қалып, көшеде жүрген бейшара курьер мен нашақорлар ғана темірторга түседі. Тұтқынға тек курьер емес, криптобиржаның артында тұрғандар, есірткі сайттары мен дүкен қожайындары, күмәнді транзакцияларды көрседі, көзін жұмып отырған банк қызметкерлері, кабинетте отырып-ақ осы нарықтың кеңеюіне үнсіз рұқсат берген лауазымды тұлғалар түсуі тиіс еді. Дәл қазір жаппай тазарту басталмаса, алдағы жылдары бұдан да ауыр, бұдан да үрейлі статистикаға куә боламыз.

Соңғы жылдары Қазақстанда қаржылық алаяқтықпен байланысты қылмыстар саны күрт өсіп келеді. Азаматтарды, әсіресе жастарды, заңсыз схемаларға тартудың кең таралған түрлерінің бірі – «дропперлік» деп аталады. Бастапқыда бұл жеңіл табыс сияқты көрінуі мүмкін, бірақ шын мәнінде – бұл қылмыстық жолмен алынған табысты заңдастыруға қатысу және қылмыстық жауапкершілікке апаратын жол.

«ДРОППЕР» ДЕГЕН КІМ?

сіз оны шешіп аласыз не басқа шотқа жібересіз. Барлық операциялар қадағаланады және карта иесі ретінде ең алдымен сіз тергеуге ілігесіз.

Бұл неге қауіпті? Қазақстанда банктер ІР-мекенжайды, құрылғыларды, геолокацияны және шоттар арасындағы байланысты тіркеп отырады. Сіз тек «картамды бердім» десеніз де – бұл қылмыс болып саналады. Бұл «жұмыс» – жеңіл ақша табудың жолы емес, қылмыс. Бейтаныс адамдарға банк картанды, ЖСН-інді немесе басқа деректерді беріп, сен өзіңді қауіпті жағдайға тігесің. **Нәтижесі қандай болуы мүмкін?** – Қылмыстық жауапкершілікке тартылу. – Банктік шоттарың бұғатталады. – Болашақта несие алу немесе жұмысқа тұру қиындайды. Сенің атыңмен жасалған кез келген қаржылық қылмыс үшін алдымен сен жауап бересің. Есіңде болсын: – «Жеңіл табыс» – көбінесе алаяқтардың тұзағы; – Заңды жұмыс ешқашан құпия деректерді сұрамайды; – Өзіңді және жақындарыңды қорға – сақ бол! **(«Вестник Жетісу» газетінің 29.07.2025 жылғы нөмірінен аударған Гүлнұр БАЙМҰХАН)**

Дроппер – бұл өз банк карталарын, электронды әмияндарын, ЖСН немесе ИИН-ін бөтен ақшаны қолма-қол жасауға немесе аударуға пайдалануға беретін адам. Бұл қаражат, әдетте, алаяқтық жолмен алынған: фишинг, жалған интернет-дүкендер, несие алаяқтығы және т.б. арқылы. Алаяқтар дропперлерді «қаржылық делдал» ретінде пайдаланады, ал дропперлердің өздері қылмысқа қатысып жатқанын көбінесе түсінбейді де. **Қаржылық делдалдыққа қалай тартылады?** Сценарийлер әртүрлі: – «Жеңіл табыс» туралы хабарландырулар – карта ашып, деректерді беру; – Әлеуметтік желілердегі жалған HR-менеджерлерден келген хабарламалар; – Жұмысқа орналасу сылтауымен курьерлік қызметке немесе инвестициялық платформаға. Алаяқтар сіздің картаңызға қол жеткізген соң, оған бөтен қаражатты аударады, ал

НАРТАЙДЫҢ НАРАЗЫЛЫҚ НОТАСЫ

ДЕПУТАТ ФУТБОЛ КЛУБТАРЫНЫҢ БЮДЖЕТІН ТЕКСЕРУДІ ТАЛАП ЕТТІ

«Қазақстандағы футбол клубтары қақпаға доп салуды емес, қазынаға қол салуды жақсы меңгерген», - деген депутат Нартай Сәрсенғалиев футбол командаларын бюджет есебінен «асырауға» қарсы шықты деп хабарлайды Ertenmedia.

Депутат биыл еліміздегі футбол клубтарына бюджеттен 31,8 млрд. теңгеге жуық қаражат бөлінгенін, алайда қаржы жасыл алаңдағы нәтижеге сәйкес келмейтінін жеткізді. Мәселен, 2025 жылы Премьер-Лигада ойнайтын «Ордабасы» футбол клубына 3,2 млрд. теңге, «Ақтөбеге» 2,1 млрд. теңге, «Қызыл-Жар» клубына 2 млрд. теңге қарастырылған. Ал «Астана» клубы «Самұрық-Қазынадан» 5,3 млрд теңге алған. – Еліміздегі футбол клубтары допқа таласқаннан гөрі бюджетке таласқанды жақсы меңгерген. Жыл сайын бюджеттен ондаған миллиард қаржы бөлінеді. Бірақ нәтиже жоқ. Қазақ футболы әлемдік деңгейге

жете алмай, бір ғана клубтың жетістігімен шектеліп отыр, – деді депутат. Нартай Сәрсенғалиев Мемлекет басшысының футбол клубтарын жекешелендіру туралы тапсырмасын жедел жүзеге асырып, бюджет қаражатын босату керектігін айтты. Ол сондай-ақ бөлінген қаржының мақсатты жұмсалудың жеті тексеруді талап етті. Үнемделген ақшаны спорт саласындағы жаттықтырушылардың жалақысын көтеруге жұмсау қажет деп санайды депутат. Өйткені қазір еңбек жолын енді бастаған бапкерлер айына небәрі 117 мың теңге, ал жоғары санатты мамандар 145 мың теңгеден күн көруге

мәжбүр. – Жаттықтырушылар жалақысының аздығынан спорт мамандары білім саласына ауысып жатыр. Себебі ол жақта табыс жоғары. Бұлай жалғаса берсе, бұқаралық спорттың болашағына қауіп төнеді, – деді Нартай Сәрсенғалиев.

Осыған байланысты депутат үш нақты ұсыныс жасады: елдегі барлық футбол клубтарын жедел түрде жекешелендіру; футбол клубтарына осы күнге дейін бөлінген қаржының жұмсалудың мұқият тексеру және спорт жаттықтырушыларының жалақысын көтеру.

ФОНОГРАММАҒА ТЫЙЫМ САЛУ НОРМАСЫ ҚАБЫЛДАНДЫ!

Мәжіліс депутаттары жалпы отырыста мәдени-бұқаралық іс-шараларда фонограммаларды пайдалануға шектеу енгізу туралы түзетуді қабылдады.

Бұл шешім нені білдіреді? • Бұдан былай концерттерде, ойын-сауық кештерінде, мәдени шараларда фонограммамен ән айтуға тыйым салынады. • Көрсермендер тек жанды дауысты орындауды тындайды. • Шынайы өнерге, кәсіби дайындыққа

басымдық беріледі. Бұл өзгеріс:Қазақ өнерінің сапасын арттыруға; Өншілердің кәсіби деңгейін көтеруге; Халықтың мәдени талғамын қорғауға бағытталған; Өнер халыққа адал болуы тиіс. Фонограммаларсыз мәдениет – таза, шынайы өнердің кепілі.

Еділ Жаңбыршин
(Болат Керімбектің Фейсбук парақшасынан)

ӘКЕ - ОТБАСЫНЫҢ ТІРЕГІ, БАЛАҒА ҮЛГІ!

Қазақ қоғамында отбасының әр мүшесі туралы айтылатын дана сөздердің түпкі мағынасында қазақи тәрбиенің мәні, ерекшелігі жатқанын байқауға болады. Басқаша айтсақ, ол қазақ отбасының жазылмаған Уставы – Жарғысы. Соңғы жылдары өздеріңіз байқап жүрген боларсыздар, қазақ отбасында әкенің абыройы қандай деген сұрақ көбірек ойландыратын сияқты. Оқу орындарында да өскелең ұрпаққа қазақ отбасындағы әке рөлінің маңыздылығы талқылана бастады.

Астана қыздар «Білім-Инновация лицейі» – тек білім ордасы ғана емес, оқушыларды жан-жақты дамытуды мақсат тұтқан үлкен оқу ошағы. Мұнда әр апта сайын лицей оқушыларының әкелері бас қосып, волейболдан командалық жарысқа түседі. Бұл дәстүрдің ерекшелігі сол – спорт алаңында тер төгіп, командалар жеңіске жетуге ұмтылған әр әке – өзінің қызына өмірлік серпін, жауапкершілік пен ынтымақ үлгісін көрсетеді. Ойыннан кейінгі жайдарлы шай үстінде жүргізілген шынайы әңгіме - тәрбиелік кеңестердің алтын уақыты.

Дастархан басында бала тәрбиесі, білімнің маңызы, отбасы мен мектептің өзара байланысы туралы ой-пікірлер айтылып, лицей-ата-ана-бала үштігінің өзара тығыз қарым-қатынасының жарқын мысалы көрініс табады. Әкенің белсенділігі – баланың болашағына салынған берік негіз. Осындай кездесулер арқылы біз бір-бірімізден үйреніп, ортақ құндылықтарды нығайта түсеміз. Баламыздың жүрегіне әкеге деген сенім арқалатамыз және өзіміз де жауапкершілік деген салмақты сезіне отырып, отбасының басты қамқоршысы міндетін абыроймен атқаруға тырысамыз. Әкенің балаға үлгі болуы қазақ отбасының жазылмаған заңы болса, сол заңды орындауға ұмтылайық, жігіттер!

Бейсенбі - Четверг, 16 қазан

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Телехикая
«Пәленшеевтер»
07.00, 08.00, 08.55 «Оян!»
07.50, 18.00 Новости
08.35 «Неосеть»
10.30 Мультсериал «Супер
Мяу»
11.00 «Бегом за деньгами»
12.00, 20.00 Телехикая «Ар
алдында»
13.45, 21.45 Телехикая
«Келінжан-6»
14.30, 19.30 Жаңалықтар
14.40 «Өзекті»
15.10 «Әсем әндер»
16.00, 23.40 Сериал «Секре-
тарша»
18.30 Пульс планеты Жер-
жахан
19.00 22.40 «КешREC»
01.40 Сериал

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «Koreميز-шоу»
08.00 «қайырлы таң,
Қазақстан!»
09.00 «доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
11.55 «Давай поженимся!»
12.55 «Пусть говорят»
14.10 «Новости»
14.20 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike». жаңа маусым
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koreميز-шоу». жаңа
маусым
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Невский. тень
архитектора»
01.10 ночной кинотеатр.
02.20 «новости»
02.30 «жаңалықтар»
02.40 «Паутина»
03.25 «Басты жаңалықтар»
03.50 «той базар»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
(қайталау)
07.25 «Өкінбе сен»
08.40 Вечерние новости
09.20 Сериал
11.50 Сериал «Королева игры»
14.20 Сериал «Поцелуй»
16.30 Сериал «Кольцо с руби-
ном»
18.30 Сериал «Однажды в
Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 сериал «Королева игры»
00.00 сериал «Потерянное
счастье»
02.30 сериал «Бессмертник»
04.00 сериал «Кольцо с руби-
ном»
04.50 «Өкінбе сен»
06.00 «Мерекелік концерт»,
ойын-сауық
06.10 Кешкі жаңалықтар
(қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей
эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар (Жетісу об-
лысы)
09.30 Новости (Область Жетісу)
10.00 Жаңалықтар (Алматы
облысы)

Жексенбі - Воскресенье, 19 қазан

ХАБАР

05.00 «Мандай тер»
06.15 «Кім мықты?»
07.30 «Тамаша»
08.00 Концерт «Ата-анам
арнау»
10.00 Мультфильм «Большой
кошачий побег»
11.30 Мультсериал «Царевна
и дракон. Магическая книга»
12.00 Худ.фильм «Счатливое
число слевина»
14.00 «Азамат»
интеллектуалдық шоуы
15.15 «Қызық times»
16.30 «ОйнаIQ»
17.30 Телехикая «Келінжан-6»
20.00 «The Voice Қазақстан»
22.00 «7 күн»
22.40 Глобальные события
23.00 Худ.фильм «Помпеи»
01.00 ҚР Әнұраны

ХАБАР

05.00 «Мандай тер»
06.15 «Кім мықты?»
07.30 «Тамаша»
08.00 Концерт «Ата-анам
арнау»
10.00 Мультфильм «Большой
кошачий побег»
11.30 Мультсериал «Царевна
и дракон. Магическая книга»
12.00 Худ.фильм «Счатливое
число слевина»
14.00 «Азамат»
интеллектуалдық шоуы
15.15 «Қызық times»
16.30 «ОйнаIQ»
17.30 Телехикая «Келінжан-6»
20.00 «The Voice Қазақстан»
22.00 «7 күн»
22.40 Глобальные события
23.00 Худ.фильм «Помпеи»
01.00 ҚР Әнұраны

10.15 Новости (Алматинская
область)
10.25 «Сиқырлы мектеп» теле-
хикаясы 7-бөлім
11.15 «Әсем әуен»
12.00 «Келін BATTLE» /тікелей
эфир/
14.00 «19 аймақ»
14.40 «Агро аймақ»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 К/ф «Ағайындылар»
17.00 «Сиқырлы мектеп» теле-
хикаясы 8-бөлім
17.40 «Әсем әуен»
18.00 «19 регион» /тікелей эфир
18.40 «Әсем әуен»
19.30 «Жетісу әуендері»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
(Алматы облысы)
20.15 «Депозит»
20.30 Қорытынды жаңалықтар
(Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алма-
тинская область)
21.15 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости (Об-
ласть Жетысу)
22.00 К/ф «Қожайынның бала-
лары»
22.40 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00 «Өзіл студио» ойын-сауық
06.30 «Tik Tok show» ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус.,
каз.)
08.00 «31 әзіл» ойын-сауық
09.00 «Күліп All» ойын-сауық
09.40 Мультсериал «Пингвины
Мадагаскара»
10.40 Мультсериал «Аватар:
Легенда об Аанге»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
13.00 Худ. фильм «Широко
шагая»
15.00 Худ. фильм «Защитник»
17.00 Худ. фильм «Дивергент»
21.00 Худ. фильм «Старикам тут
не место»
23.50 «Айдаһарлар шайқасы»
телехикаясы.
01.10 Теннис. «Almaty Open
2025»
05.00 «Time Vine» ойын-сауық
05.30 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Телехикая «Серпін»
07.00 Телехикая «Бастық бола-
мын»
08.00 Телехикая «Жүрекке
жазылған жол»
09.00, 23.50 Жаңалықтар
09.30, 00.20 Новости
10.00, 20.00 Сериал «Черная
любовь»
11.20, 21.00 Сериал «Стамбуль-
ская невеста»
14.00 Сериал «Дикая роза»
15.20 «Саулықтың сыры»
бағдарлама
15.30 Телехикая «Құтқару
қызметі»
17.00 Жарқыраған жұлдыз
18.00 Жаңалықтар. тікелей эфир
18.30 Сериал «Карадайы. Бес-
ценное время»
19.30 Новости. прямой эфир
23.10 Телехикая
00.50 Әйгерім Сейфолланың
сырласуы
01.50 Сериал «Пока станица
спит»
02.40 Жұлдызды шаңырақта
03.20 «Q-елі» скетчком
03.40 Телехикая «Ата-ана. Бала-
шаға-2»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 04.00 «Той базар»
07.00, 03.10 «Паутина»
08.50 Сериал «На перекрест-
ке радости и горя»
13.05 Сериал «По праву
любви»
18.00 «Жұлдызды жол»
20.00 «Аналитика»
20.50 Сериал «Куда уходят
дожди»
01.05 Худ.фильм «Два дня»

КТК

07.00 ҚР Әнұраны
07.05 «Жұмақтың кілті» теле-
хикая
08.30, «Ән мен әнші»
09.20 Сериал «Мелодия для
двоих»
13.40 Сериал «Поцелуй»

Жұма - Пятница, 17 қазан

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Телехикая
«Пәленшеевтер»
07.00, 08.00, 08.55 Оян!
07.50, 18.00 Новости
08.35 Культурный контекст
10.30 Мультсериал «Супер Мяу»
11.00 «Бегом за деньгами»
12.00, 20.00 Телехикая «Ар
алдында»
13.45, 21.45 Телехикая
«Келінжан-6»
14.30, 19.30 Жаңалықтар
14.40 Өзекті
15.10 Арнайы репортаж
15.30 Деректі фильм «Есімдері
есімізде»
16.00, 23.40 Сериал «Секре-
тарша»
18.30 «Қоғам пікірі» саяси ток-
шоуы
22.40 «ОйнаIQ»
01.40 Сериал «Перекресток»
02.40 ҚР Әнұраны

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.05 «Паутина»
07.00 «Koreميز-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан»
09.00 «Доброе утро, Казахстан»
10.00 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
11.55 «Давай поженимся»
12.55 «Пусть говорят»
14.10, 02.40 «Новости»
14.20, 02.55 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike» Жаңа маусым
18.30, 03.50 «Басты
жаңалықтар»
19.00 «Koreميز-шоу»
20.00 «Главные новости»
20.30 «Парламент online»
20.55 «Поле чудес»
22.15 Сериал «Невский. Тень
архитектора»
04.15 «Той базар»

КТК

07.00 ҚР Әнұраны
07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «Өкінбе сен»
08.40 Вечерние новости
09.20 Сериал «Потерянное
счастье»
11.50 Сериал «Королева игры»
14.20 Сериал «Поцелуй»
16.30 Сериал «Кольцо с руби-
ном»
18.30 Сериал «Однажды в
Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Мелодия для
двоих»
01.45 Сериал «Бессмертник»
03.15 Сериал «Кольцо с руби-
ном»
04.45 «Өкінбе сен»
06.00 «Мерекелік концерт»
ойын-сауық
06.10 Кешкі жаңалықтар

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей
эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар (Жетісу об-
лысы)
09.30 Новости (Область Жетісу)
10.00 Жаңалықтар (Алматы
облысы)
10.15 Новости (Алматинская
область)

16.00, 22.00 «Реальная мисти-
ка», реалити-шоу
19.00, 04.00 «Әндер мен
жылдар»
21.00 «Портрет недели» с
Артуром Платоновым
01.20 Сериал «Бессмертник»
03.00 Т/х «Жұмақтың кілті»
06.00 «Әнім сен едің»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 «Апта» (қаз)
09.30 «Апта» (рус)
10.00 «Әсем әуен»
11.00 «Шашу»
11.40 «Жетісу әуендері»
12.00 «DARA LINE»
12.55 «Қылышсыз майдан»
13.40 «Дала сыры»
14.00 «Келін BATTLE»
16.00 «Әсем әуен»

10.25 «Сиқырлы мектеп» теле-
хикаясы 8-бөлім
11.15 «Әсем әуен»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Әсем әуен»
13.05 «19 регион»
13.40 «Әсем әуен»
14.30 «Жетісу әуендері»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 К/ф «Қожайынның бала-
лары»
17.00 «Спорт-Time»
17.10 «Жетісу әуендері»
18.00 «Әсем әуен»
19.00 «Өзенді өлке»
19.40 «102» сообщает»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
(Алматы облысы)
20.15 «Диван батыр»
20.30 Қорытынды жаңалықтар
(Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алма-
тинская область)
21.15 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости (Об-
ласть Жетысу)
22.00 К/ф «Мақта қыз»
22.40 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00 «Өзіл студио» ойын-сауық
06.30 «Tik Tok show» ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус.,
каз.)
08.00 «31 әзіл» ойын-сауық
бағдарламасы
09.00 «Күліп All» ойын-сауық
09.40 Мультсериал «Пингвины
Мадагаскара»
10.40 Мультсериал «Аватар:
Легенда об Аанге»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
12.30 Худ.фильм «Легионер»
14.50 Худ.фильм «Дивергент»
18.00 Худ.фильм «Джордж из
Джунглей»
21.00 Худ.фильм «Спасатели
малибу»
23.50 «Айдаһарлар шайқасы»
01.10 Теннис. «Almaty Open
2025»
05.00 «Time Vine» ойын-сауық
05.30 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Әнұран
06.02 Телехикая «Серпін»
07.00 Телехикая «Бастық бола-
мын»
08.00 Телехикая «Жүрекке
жазылған жол»
09.00, 00.10 Жаңалықтар
09.30, 00.40 Новости
10.00, 20.00 Сериал «Черная
любовь»
11.20, 21.00 Сериал «Стамбуль-
ская невеста»
14.00 Сериал «Дикая Роза»
15.20 «Саулықтың сыры»
Бағдарлама
15.30 Телехикая «Құтқару
қызмет»
17.00, 23.10 Өзілің жарасса
18.00 Жаңалықтар. Тікелей эфир
18.30 Сериал «Карадайы. Бес-
ценное время»
19.30 Новости. Прямой эфир
01.10 Әйгерім Сейфолланың
Сырласуы
02.10 Сериал «Пока станица
спит»
03.00 Жұлдызды шаңырақта
03.40 Q-елі
04.40 Телехикая «Ата-ана. Бала-
шаға-2»
05.53 Yзіліс

16.15 «Ділмар»
17.00 «Шашу»
17.40 «Әсем әуен»
18.00 «Единый народ»
18.30 «Абадан»
18.45 «Әсем әуен»
19.00 «Өзекжарды»
19.30 «Арнайы репортаж»
20.00 «Бір шәугім шай»
20.35 «Әсем әуен»
21.00 «АЙТЫС»
23.35 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00, 05.00 «Өзіл студио»
ойын-сауық
07.00 «Күліп All» ойын-сауық
07.30 «Тәтті шоу» ойын-сауық
08.00 Мультсериал «Губка
Боб»
09.30 Кулиарная программа

Сенбі - Суббота, 18 қазан

ХАБАР

05.00 «Мандай тер»
06.15 «Кім мықты?»
07.30 Концерт «Елге сәлем»
09.30 «Презедениский ре-
зерв»
10.00 Мультфильм «Упс! При-
лыли»
11.30 Мультсериал «Царевна
и дракон. Магическая книга»
12.00 Худ.фильм «Помпеи»
14.00 Реалити-шоу «Шебер-
лер шайқасы»
15.15 05.00 «Мандай тер»
06.15 «The Voice Қазақстан»
17.00 Телехикая «Келінжан-6»
18.15 «Жекпе-жек Айтыс»
19.45 «Алғашқы»
20.45 «Қызық times»
22.00 «7 күн»
22.40 Жұмыр жер
23.00 Худ.фильм «Счатливое
число слевина»
01.00 ҚР Әнұраны

ЕВРАЗИЯ

06.00, 04.10 «Той Базар»
07.00, 03.25 «Паутина»
08.00, 19.00 «Koreميز-шоу»
09.00 «Қаймақ»
09.35 «Женская версия. Ро-
мантик из СССР»
12.05 Сериал «По праву
любви»
16.40 «Две звезды. Семейный
подряд»
20.00 «Асау жаңалықтар»
20.35 «Заң мен ел»
21.00 Сериал «На перекрест-
ке радости и горя»
01.45 Худ.фильм «Искусство
смерти»

КТК

07.00 ҚР Әнұраны
07.05 «Жұмақтың кілті» теле-
хикая
08.30, 05.10 «Әнім сен едің»
ойын-сауық
09.00 Вечерние новости
09.40 Сериал «Мелодия для
двоих»
14.00 Сериал «Поцелуй»
16.10 «Реальная мистика»,
реалити-шоу
19.10, 04.10 «Ән мен әнші»,
ән-шашу
21.00 Сериал «Мелодия для
двоих»
01.20 Сериал «Бессмертник»
03.00 Т/х «Жұмақтың кілті»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар (Жетісу
облысы)
09.30 Новости (Область
Жетісу)
10.00 Жаңалықтар (Алматы
облысы)
10.15 Новости (Алматинская
область)

«Готовим с Адель»
10.00 Телевикторина
«TeleBingo»
10.25 Тұсаукесер! «Ұшқын»
телехикаясы
11.40 Худ.фильм «Большое
путешествие. Специальная
доставка»
15.40 Кино. Джейк Джиллен-
хол в фэнтези «Принц персии:
Пески времени»
18.20 Худ.фильм «Люди икс:
дни минувшего будущего»
21.10 Худ.фильм «Марсиа-
нин»
00.10 Теннис. «Almaty Open
2025»
03.00 «Tik Tok show» ойын-
сауық
03.50 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.00 Телевикторина «BALA
BATTLE»
04.30 «What's up?»
05.30 «Ризамын»

10.25 «Әсем әуен»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Спорт-Time»
13.05 М/ф «Ордабасы - бірлік
туы»
13.40 «Әсем әуен»
14.00 «Өзенді өлке»
14.35 «Әсем әуен»
15.00 «Аман болайық»
15.45 «Әсем әуен»
16.20 К/ф «Мақта қыз»
17.00 «Шашу»
17.40 «Әсем әуен»
18.00 «Қылышсыз майдан»
18.50 «Әсем әуен»
19.00 «Ұлт ұяты»
20.00 «Дала сыры»
20.15 «Әсем әуен»
20.30 «Апта»
21.00 «Өшпес ерлік»
21.30 «Апта»
22.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00, 04.40 «Өзіл студио»
ойын-сауық
07.00 «Күліп All» ойын-сауық
07.30 «Тәтті шоу» ойын-сауық
08.00 Мультсериал «Губка
Боб»
09.30 Кулиарная программа
«Готовим с Адель»
10.00 «Tik Tok show» ойын-
сауық
10.25 Тұсаукесер! «Ұшқын»
телехикаясы
11.40 Худ.фильм «Моя боль-
шая Казахская семья»
14.00 Худ.фильм «Джордж из
джунглей»
16.00 Худ.фильм «Лука»
18.00 Кино. Джейк Джил-
ленхол в фэнтези «Принц
персии: Пески времени»
20.40 Худ.фильм «Люди икс:
дни минувшего будущего»
23.40 Худ.фильм «Старикам
тут не место»
05.00 «Time Vine» ойын-сауық
05.30 «What's up?» ойын-
сауық

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Әнұран
06.02 Телехикая «Ұлы дала
жанұясы»
07.00 Q-елі
08.00 «Сандық гигиена»
08.10 «Женская логика. Фак-
тор беспокойства»
10.00, 20.00 Сериал «Черная
любовь»
14.00, 21.00 Сериал «Стам-
бульская невеста»
16.40 Телехикая «11 метр»
18.00 Өзіл әлемі
23.00 Жарқыраған жұлдыз.
Жаңа маусым
00.10 Қызықты weekend
00.50 Әйгерім Сейфолланың
Сырласуы
01.50 Тақиясыз періште
03.20 «Жұлдызды
шаңырақта»
04.50 Телехикая «Ата-ана,
бала-шаға-2»
05.53 Yзіліс

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Әнұран
06.02 Телехикая «Ұлы дала
жанұясы»
07.00 Өзіл әлемі
09.10 Доктор Тажина
10.00, 20.00 Сериал «Черная
любовь»
14.00, 21.00 Сериал «Стам-
бульская невеста»
16.40 Худ.фильм «Джой»
19.20 «Шаншар» әзіл-сықақ
театры
23.00 «Я думал, ты будешь
всегда»
01.30 Қызықты weekend
02.10 Әйгерім Сейфолланың
Сырласуы
03.10 Тақиясыз періште
04.00 «Жұлдызды шаңырақта»
04.50 Телехикая «Ата-ана,
бала-шаға-2»
05.53 Yзіліс

ПОТЕРЯННЫЕ ЗЕМЛИ КАЗАХОВ

ОРЕНБУРГ

В этом году 6 июля исполнилось ровно 100 лет, как Оренбург – первая столица Казахской АССР была отдана России. Для молодежи нашего времени российский город Оренбург может ничего и не значить, но в сердцах старшего поколения этот город оставляет щемящее чувство сожаления о безвозвратной потере частички казахской земли.

КАК «ДИКАЯ СТЕПЬ» СТАЛА РОССИЙСКОЙ

С конца XVIII в. в казахские кочевья стали вторгаться их восточные соседи джунгары. В 1723 г. они совершали опустошительные набеги. Казахские степные аулы нуждались в помощи и защите. А позже Коканд-

бург стал столицей Казахской АССР по предложению первого председателя Казревкома С.С.Пестковского, который ходатайствовал перед новой советской властью о том, чтобы столицей был город с пролетариатом, как Оренбург.

Таким образом, Оренбург был объявлен столицей Каз.АССР 19

ПЕРВАЯ СТОЛИЦА КАЗАХСТАНА

ское ханство начали свои набеги. Казахские ханства в то время были разобщены междоусобицами. В 1730 г. хан Младшего жуза Абулхайр решил, что присоединение к Российскому царству спасет Младший жуз от порабощения названных выше набегов и первым принял подданство России. Значимую роль сыграло то, что кочевья хана находились недалеко от российской территории.

В 1731 г. Абулхайр и большинство старшин Младшего жуза принесли присягу на верность России. В 1740 г. подданство России принял Средний жуз.

С присоединением Казахского ханства к России начинается новый период в истории казахской степи, называемой царской Россией «дикой степью». Оренбург был построен как военная крепость на стыке казахских степей и башкирских земель, на реке Ор в 1743 году.

Как говорил в свое время Петр 1 «Киргиз-Кайсацкая орда - всем азиатским странам и землям ключ и врата», через освоение казахской земли для царской России началась торгово-экономическая связь с восточными странами. Таким образом, Оренбург стал городом, через которого Россия устанавливала связь с Востоком.

ЧТО ПРИНЕСЛА ОКТЯБРЬСКАЯ РЕВОЛЮЦИЯ ОРЕНБУРГУ

Общеизвестно, что 25 февраля (7 ноября) 1917 года пала царская Россия. К власти пришли коммунисты и пролетариат. Советская власть пришла и в далекие аулы казахов. Новая власть в лице советов стала новым хозяином большой страны, которая называлась теперь Союзом советских социалистических республик – СССР, а мы вошли в состав СССР и стали союзной республикой. Писатель Калмухан Исабаев в своей книге «Казахи, получившие чины от царя» вспоминает, что Орен-

бурга стал столицей Казахской АССР по предложению первого председателя Казревкома С.С.Пестковского, который ходатайствовал перед новой советской властью о том, чтобы столицей был город с пролетариатом, как Оренбург.

Таким образом, Оренбург был объявлен столицей Каз.АССР 19

тельства и национального суверенитета. Работал в Оренбурге, занимая ответственные должности в руководстве Казахской АССР.

• **Мыржакып Дулатов** (1885–1935) — поэт, публицист, один из лидеров движения «Алаш», занимался вопросами казахской культуры и литературы, работал в Оренбурге в качестве преподавателя и общественно-политического деятеля.

• **Турганбай Оспанов** (1895–1937) — известный казахский общественный деятель, принимал активное участие в формировании Казахской АССР, занимал руководящие посты в партийных органах в Оренбурге.

• **Абдурахман Айтиев** (1891–1937) — деятель казахской интеллигенции, журналист, политик. В этот период занимал активную позицию в формировании национальной государственности, работал в Оренбурге, участвуя в политической жизни молодой республики.

(источник: Википедия)
Оренбург был центром, в котором казахская интеллигенция стремилась к национальному духовному совершенству знаний, повышению образования, здесь выпускались газеты «Қазақ», «Айқап», казахская интеллигенция в ту эпоху

автономия (в составе России) на территории Уральской, Букеевской, Тургайской, Акмолинской, Семипалатинской и части Оренбургской областей и избрано правительство Алаш-Орда.

31 января 1918 года красноармейские части Блюхера выбивают из города казахи формирования Дутова. Атаман уходит в тургайские степи.

Алашская автономия в начале 1920 года за сотрудничество с белыми была упразднена советской властью, а её лидерыАлихан Букейханов, Ахмет Байтұрсынов, Миржакып Дулатов, в 1935-1937 годах были расстреляны — пишет «Краевед Оренбуржья».

СОВЕТСКИЙ ПЕРИОД

Постановлением ВЦИК от 6 июля 1925 года, столица Каз.АССР Оренбург с губернией был включён непосредственно в состав РСФСР. В 1928 году Оренбургская губерния была упразднена, в декабре 1934 года Оренбург стал центром Оренбургской области. Оренбургская область граничит с городами Казахстана Костанай, Актобе, а также Западно-Казахстанской областью.

В связи с переносом столицы Оренбург в город Ак-Мечеть (бывший Перовск) на Сыр-Дарье, город был переименован по этому случаю в город «Кзыл-Орда». За советский период город Оренбург увеличил численность населения почти в шесть раз. (источник: сайт «Краевед Оренбуржья»)

Таким образом, прошло 100 лет, как прежняя столица Каз.АССР стала городом Российской Федерации.

ВОЗМОЖНО ЛИ ВЕРНУТЬ ОРЕНБУРГ КАЗАХСТАНУ?

Этот вопрос в настоящее время задают многие казахстанцы. Однако территориальные притязания, принадлежащие другому государству - это вопрос, который рассматривается или решается не так просто. Они решаются законодательно согласно правилам международного права. Исторически это земля казахов. Мы уже рассказали читателям, как казахская территория была отдана Российской империи. Но несмотря на то, что на сегодняшний день Оренбург находится в составе Российской Федерации, в народной памяти она осталась как казахская земля.

Когда в 1991 году Казахстаном был объявлен суверенитет республики, административно-территориальная целостность и приграничные территории двух стран России и Казахстана были признаны автоматически в таком виде, каковыми они были раньше. В таком случае, Международное пра-

во утверждает, что закрепленные и признанные границы между государствами можно изменить только по двухстороннему соглашению или по решению международного арбитража. Как быть?

В международной практике существуют такие проблемы. Например, между Германией и Польшей: по вопросу границ Одер – Нейсе: хотя Германия отдала свои восточные территории Польше, однако вернуть их обратно не смогла, их старания потерпели неудачу.

Китай – Россия: Захваченные Россией в 19 веке Амур, Уссури были возвращены только символическими островами.

Финляндия – Россия: Финляндия не смогла вернуть себе Карелию ставшей уже в составе России. Старания Финляндии не нашли международную поддержку.

То, что земля на которой находится Оренбург уже не казахская - это бесспорный факт. Как мы уже отметили выше, международное право и закрепленные границы двухсторонними соглашениями не допускают таких изменений.

Поэтому самый верный путь в установлении исторической справедливости - это поддерживать население казахов, проживающих в Оренбуржье и помогать им сохранить культурное наследие казахского народа.

Однако, живя среди народа, где численно преобладают русские, казахи постепенно теряют свой родной язык. Такое социальное явление считается ассимиляцией языков, когда в чужой среде обитания в условиях неравномерного языкового контакта, постепенно уничтожается родной язык. Об этом и сожалает Таикешева Сауле, председатель Представительства Международного общества «Қазақ тілі» в Оренбурге:

- Российские казахи обладают глубоким этническим самосознанием и четкой этнической идентификацией. Локальное самосознание определенных групп казахов ярко проявляется при сравнении ими себя с казахами, живущими в Республике Казахстан. В первую очередь российские казахи обращают внимание на владение родным языком. Казахский язык, на котором говорят казахи регионов России - бытовой язык, литературного казахского они в подавляющем большинстве не знают, читать и писать по-казахски не умеют. Еще труднее сохранить свой родной язык городским казахам. Они используют казахский язык лишь в семейном быту при общении с пожилыми родственниками. Даже в семьях руководителей национальных казахских обществ и в Оренбурге, и в других регионах России разговаривают по-русски, а дети не знают казахского языка. Теперь уже полное незнание родного языка никого не удивляет - это реалии сегодняшнего дня. И это пугает...

(из портала «Қазақстан тарихы»)

P.S. Казахская диаспора в Оренбуржье занимает третье место среди этнических групп казахов в России и составляет 125,5 тысячи казахов края. В области действует 12 казахских национально-культурных общественных объединений.

Страницу подготовила:

Баян ТАНАТАРОВА

ЖОЛДАУДЫ ҚОЛДАУ

ЖОЛДАУ - ЖАҚСЫЛЫҚҚА БАСТАСЫН!

8 қыркүйектегі Президентіміз Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың Қазақстан халқына кезекті Жолдауын Алматы облысы Еңбекшіқазақ ауданының тұрғындары да телеарнадан тікелей эфирден тыңдап, газеттерден оқыдық. Көзі ашық, көкірегі ояу жандардың «Жолдауда халық үшін не бар екен?» екен деп күтетіні жасырын емес.

Бұл Жолдауда қоғамдағы көптеген түйтілді мәселелерге жеке-жеке тоқтала отырып, президентіміз оны шешудің нақты жолдарын ұсынды. Әсіресе,

үлкендер емес, заман талабына сай, қоғамдағы жастарға қажетті «Жасанды интелект дәуіріндегі өзекті мәселелер және оны түбегейлі цифрлық өзгерістер арқылы шешу» жолдарына да нақты тоқталды.

Мемлекет басшысы ең алдымен цифрландыруға, жасанды интелекті енгізуге ерекше назар аударды. Бұл - Қазақстанды алдағы үш жыл ішінде толыққанды цифрлық мемлекетке айналдыруға жасалған маңызды қадам.

Сонымен бірге өнеркәсіптік инновациялық даму, өңдеу саласын ілгерілету үшін жаңа технологиялық

кәсіпорындар ашу міндетін қойды.

Жолдауда сонымен қатар, еліміздің әлеуметтік-экономикалық өркендеуі, саяси жүйенің жаңғыруы, халықтың әл-ауқатын арттыруға, ұлттық қауіпсіздікті сақтауға бағытталған ауқымды міндеттер қойылды.

Болашақтың берік тірегіне айналатын өскелең ұрпақты әскери патриоттық рухта тәрбиелеуге, мектептің бүгінгі оқушылары ертең елін, жерін қорғайтын азаматтар мен азаматшалар заман талабына сай жаңарған бағдарламамен оқытылуы керектігі де айтылды.

Ауыл ақсақалдары бұрыннан

қалыптасқан дәстүр бойынша жолдауды тыңдады. Ақын М. Жұмабаевтың «Мен жастарға сенемін» деген жалынды сөзі жастар үшін арнайы айтылған деп ойлаймын...

Қорыта айтқанда, ел Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың кезекті Жолдауы еліміздің уақыт талабына сай жол ашып қана қоймай, әрбір қазақстандықтардың болашағына деген сеніміне тың серпін береді!

Өсет Көшербайұлы, ардагер оқытушы –ұстаз, Алматы облысы, Ащыбұлақ ауылы

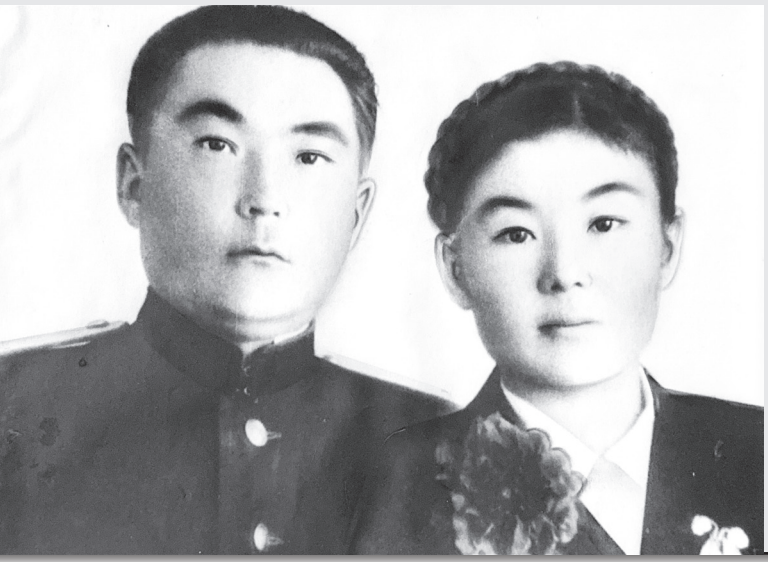
СОҒЫС АРДАГЕРІН ЕСКЕ АЛУ

«КҮРКІРЕП КҮНДЕЙ ӨТТІ ҒОЙ СОҒЫС», - ДЕП ҚАСЫМ АМАНЖОЛОВ ЖЫРЛАҒАНДАЙ, 1941 ЖЫЛЫ БАСТАЛҒАН АЛАПАТ СОҒЫС ҚАНШАМА ЕЛ АЗАМАТТАРЫН ҚЫРҒЫНҒА ҰШЫРАТТЫ. ҚАНШАМА ОТБАСЫНЫҢ БЕЙБІТ ӨМІРІНІҢ ОЙ-РАНЫН ШЫҒАРДЫ.

Солардың бірі Қапал-Арасан елді мекенінің тұрғыны Сырттан Ынтықбаев еді. 1922 жылы туған бұл азамат 1942 жылы әскер қатарына алынып, бірден майдан шебінде соғысқа қатысты. Өкінішке орай, ауыр жарақат алып, Тамбов қаласындағы әскери ауруханада емделді. Бірақ соғысқа жарамсыз деп танылып, жауынгерліктен босатылды.

Сырттан Ынтықбаев өзінің әскери борышын елде жалғастырды. Аудандық ішкі істер бөліміне милиционер болып орналасты. 1944-1954 жылдар аралығында Жаркент қаласында, Қарабұлақ кентінде, Арасан, Ақсу ауылдарында участкелік милиционер қызметін атқарды. 1946 жылы Меруерт Болысбекқызы дейтін ұстазға үйленді.

Соғыс ардагері Сырттан Ынтықбаев 1958 жылы Мұзбұлақ жайлауында өткен Шопандар тойына басқөз болды. Барша жауапкершілікті өзіне алып, бастан-аяқ тәртіп күзетінде жүрді. Шопандар слеті аяқталған шақта, 1958 жылы 10

маусымда миына қан кетіп, кенеттен қайтыс болды. Облыс, аудан активтері марқұмды Қапал кентінің батыс бөлігіндегі тау бөктеріне жерлеуді ұйғарды. Мәйіті темір шарбақпен қоршалып, ескерткіш белгі қойылды. Қапалдықтар соғыс ардагерін о дүниеге осылайша шығарып салды. Молдалар аруағына құран бағыштады.

«Орнында бар оңалар» деп жатады ғой қазақем. Ардагер отбасынан өмірге келген ұл-қыздарының өзі бүгінде немере-шөберелі болды. Солардың қатарында Сәуле, Зәуре, Сұлтан, Раушан, Айдос, Тоты деп аталатын шаңырақ иелері бар. Тек қана Сұлтан мен Раушан ертерек қайтыс болған. Екеуінен үш қыз, екі ұл өмірге келген. Аман-сау ер жетуде.

Кенжехан Рақыш, «Жетісудың» ардагер журналисі

ОБЪЕКТІНІ ПАЙДАЛАНУҒА КАБЫЛДАУ АКТІСІН ТІРКЕУ

Объектіні пайдалануға қабылдау актісі – бекітілген жобаға және мемлекеттік (мемлекетаралық) нормативтерге сәйкес объект құрылысының аяқталғанын және объектінің пайдалануға толық дайындығын растайтын құжат.

Объектіні пайдалануға қабылдау актілерін жүргізу және есепке алу тәртібі «Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы» Заңның 75-1-бабында белгіленген.

«Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы» Заңның 18-бабының 1-тармағы жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеудің қажетті шарттары құқықтық кадастрдың ақпараттық жүйесіне жаңадан құрылған жылжымайтын мүлікке жылжымайтын мүліктің сәйкестендіру және техникалық мәліметтерін енгізу және жылжымайтын мүлікті мемлекеттік техникалық тексеру болып табылатынын айқындайды.

Жылжымайтын мүліктің жаңадан құрылған жылжымайтын мүлікке сәйкестендіру және техникалық мәліметтерін тіркеуші орган тиісті жергілікті атқарушы органдардың құрылымдық бөлімшелерінде есепке алынуға жататын объектіні пайдалануға қабылдау актісі негізінде құқықтық кадастрдың ақпараттық жүйесіне енгізеді.

Салынған объектіні пайдалануға қабылдаудың бекітілген актісі ғимараттардың, құрылыстардың және (немесе) олардың құрамдас бөліктерінің жаңадан құрылған жылжымайтын мүлікке сәйкестендіру және техникалық мәліметтерін құқықтық

отырып, объектіні пайдалануға қабылдаудың бекітілген актісін ұсынады.

Сәулет және қала құрылысы саласындағы функцияларды жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдар «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясынан құжаттарды алған сәттен бастап бір жұмыс күні өткенге дейін тапсырыс берушінің құрылыс салуды ұйымдастыру және рұқсат беру рәсімдерінен өту қағидаларында айқындалған рәсімдерді сақтауына салыстырып тексеруді жүргізеді және мемлекеттік қала құрылысы кадастрының ақпараттық жүйесі арқылы пайдалануға қабылдау актісін есепке алуды жүргізеді.

Салыстыру қорытындысы бойынша құрылыс объектісі «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясынан құжаттарды алған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде құрылыс салуды ұйымдастыру және рұқсат беру рәсімдерінен өту қағидаларының талаптарына сәйкес келмеген жағдайда бұл туралы Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау органдары мен тіркеуші органға жазбаша хабарлайды.

Сәйкессіздік болмаған жағдайда бір жұмыс күні ішінде тіркеуші органға жазбаша хабарлайды.

Сәулет және қала құрылысы органдарынан және жергілікті атқарушы органдардан жылжымайтын мүлік объектісі туралы теріс қорытынды түскен кезде тіркеуші орган жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеуден бас тартады.

ЭЛЕКТРОНДЫҚ АПОСТИЛЬ КОЮ

Мемлекеттік қызметті аумақтық әділет органдары (облыстардың, Астана, Алматы және Шымкент қалаларының әділет департаменттері) экстерриториалдық қағидаты бойынша көрсетеді.

Өтініш «электрондық үкіметтің» веб-порталы www.egov.kz арқылы қабылданады.

Портал арқылы мемлекеттік қызмет көрсету мерзімі - 1 (бір) жұмыс күні. Қабылдау күні мемлекеттік қызмет көрсету мерзіміне кірмейді.

Мемлекеттік қызмет жеке және заңды тұлғаларға ақылы негізде көрсетіледі, мемлекеттік баж 0,5 АЕК мөлшерінде алынады.

Қабылдау портал арқылы – жөндеу жұмыстарын жүргізуге байланысты техникалық үзілістерді қоспағанда, тәулік бойы (көрсетілетін қызметті алушы жұмыс уақыты аяқталғаннан кейін, демалыс және мереке күндері өтініш білдірген кезде, Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес өтініштерді қабылдау және мемлекеттік қызмет көрсетудің нәтижесін беру келесі жұмыс күні жүзеге асырылады) жүзеге асырылады.

Портал арқылы жүгінген кезде қажетті құжаттар тізбесі:

- 1) көрсетілетін қызметті алушының ЭЦҚ-мен куәландырылған электрондық өтініш;
- 2) сканерленген көшірмесі түріндегі апостиль қойылуға жататын құжат электрондық сұрау салуға қоса тіркеледі.

Көрсетілетін қызметті алушының анкеталық жеке деректері өзгерген кезде қосымша растайтын құжаттар қоса беріледі, сондай-ак мұрагерлер жүгінген кезде қайтыс болған адаммен туыстығын растайтын құжаттар ұсынылады.

Порталда электрондық өтінішті қабылдау көрсетілетін қызметті алушының «жеке кабинетінде» жүзеге асырылады. Ұсынылған құжаттар көрсетілетін қызметті алушының ЭЦҚ-мен куәландырылған құжаттардың электрондық көшірмелері түрінде табысталады.

Шет мемлекетке шығар алдында осы елдің Гаага Конвенциясына қатысушы болып табылатындығын және «апостиль» электрондық мәртебаны бар электрондық құжатты қабылдау мүмкіндігі туралы алдын ала нақтылауды ұсынамыз.

ЗАҢ ТАЛАБЫ

ПАРА АЛҒАН ДА, БЕРГЕН ДЕ
ЗАҢ АЛДЫНДА ЖАУАПТЫ

Бүгінгі таңда елімізде «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заң талабының аясында жемқорлыққа қарсы іс-әрекеттер әр салада жүзеге асырылуда. Соның арқасында, әлеуметтік кеселмен айналысып жүрген азаматтар әшкереленіп, лайықты жазаларын алып та жатыр. Бұл құқық бұзушылықтың көбі пара алу мен беру кезінде анықталуда. Жасыратыны жоқ, әсіресе, халық парақорлық дертімен жиі бетпе-бет келеді. Бүгінгі қоғамда парақорлық пен жемқорлық араласпаған сала кемде-кем шығар. Көпшіліктің түсінігі бойынша параны тек шенеуніктер алып, тек солар жазаланады. Ал, пара берудің қылмыс, берушіге де заң алдында жаза бар екенін былайғы жұрт біле де бермейді, тіпті білсе де мән бермей жатады. Тек, тықыр таянып, заң алдында жауап беретін сәт келгенде ғана өкініштен өзегі өртеніп, опық жейді. Сондықтан, кез келген ортада пара беру мен пара алудың жолын кесуде қоғам болып белсенділік танытуымыз қажет.

Парақорлық мемлекеттік органдардың тиісті қызмет атқаруына кері әсерін тигізіп, беделіне нұқсан келтіреді, заңды қағидаларды теріске шығарып, азаматтардың конституциялық құқықтары мен заңды мүдделерінің бұзылуына түрткі болады. Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заңына сәйкес, сыбайлас жемқорлықпен күресті

барлық мемлекеттік органдар мен онда қызмет атқаратын лауазымды тұлғалар жүргізуі тиіс. Мемлекеттік органдардың ұжымдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының басшылары өз өкілеттігі шегінде кадр, бақылау, заңгерлік және өзге де қызметтерін тарта отырып, заң талаптарының орындалуын қамтамасыз етуге міндетті.

Көп жағдайда пара берушілер де алушыны заңсыз әрекеттер жасауға итермелейді, олар параны да сол үшін береді. Халық арасында пара берушілерге де жауапкершілікті күшейту керек деген пікір жиі айтыла бастады.

Ендеше мынаны есте мықтап сақтау қажет. Пара алу ғана емес, пара беру де – қылмыс. Сондықтан біреуден бірдеңе аларда, берерде ойланыңыз! Сотталып, темір тордың арғы жағынан бір-ақ шықпаңыз! Қазақстандағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы кешенді жұмыстар жылдан-жылға ауқымын кеңейтіп келеді. Мәселен, елімізде қылмыс үстінде ұсталған пара алушы да, пара беруші де заң алдында жауапқа тартылады. Сонымен қатар, сыбайлас жемқорлық фактісін анықтаған, хабарлаған тұрғындарға мемлекет тарапынан берілетін арнайы сыйақы да бар.

Жанар МҰХАТАЕВА,
Текелі қалалық сотының бас маманы-сот отырысының хатшысы.

АСЫЛ МҰРА

КЕЙБІР КЕМШІЛІКТЕРГЕ
ЖОЛ БЕРІМЕСЕ...

Мемлекеттік тілде жүргізілетін сот процестерінің санын арттыра түсуге сотқа дейінгі тергеп тексеру кезінде орын алған олқылықтар қолбайлау болатынын өз тәжірибемізден көріп жүрміз. Өйткені, тап осы мәселе қазақ тілінің мәртебесіне ғана емес, сот орбитасына тартылатын азаматтар құқығының қорғалуына да өз көлеңкесін түсіріп жүр. Атап айтсақ, көптеген тергеушілер сотқа дейінгі тергеу кезінде істі өздері меңгерген тілде жүргізуді әдетке айналдырған. Ал, көптеген адвокаттар өздерінің қорғауындағы адамның қазақ тілін жақсы меңгергеніне қарамастан өзінің жақсы меңгерген тілінде талап арызды толтырып, сотқа келгенде әлгі талап қоюшы азамат аудармашының көмегін сұрап жататын істер аз емес. Ендеше осындай кемшіліктерге жол берілмесе сот жүйесінде қазақ тілінде қаралатын істердің қатары анағұрлым артар еді. Сонда мемлекеттік тілді жақсы меңгерген жаңағы талап қоюшы қазақ тілінде талап арызын берсе, іс сол тілде қаралып, қосымша аудармашының көмегіне жүгінбеген болар еді. Оның үстіне мемлекеттік тілде қаралатын істердің саны артар еді.

Қазіргі кезде көптеген жастар ана тілін жақсы меңгермей, қазақ тілінде сөйлеуге де жете мән бермейтіні құпия емес. Ауылдық жерде жақсы, қалалық жерлерде тіл құнарлығы сұйыла түскен. Сондықтан сан ғасырлар бойы арман болған тәуелсіздігімізге жол жеткізіп,

егеменді ел болып жатқан сындарлы кезеңде мемлекетіміздің нышаны ана тілімізді бүкіл тіршілігіміздің түп қазығына айналдыру – әрбір ұлтжанды азаматтың басты борышы.

Демек, мемлекеттік тілдің мерейін өсіріп, қолданысқа кеңінен енгізуге өзіндік үлес қосу әркімнің асыл парызы іспеттес. Осы маңызды мәселені жүзеге асыру жолында еліміздің әрбір азаматы, әрбір мемлекеттік мекеме мемлекеттік тілдің мәртебесін арттыру, оның қолданыс аясын кеңейту жолында атсалысуға міндетті. Мәселен, сотқа жүгінуші азаматтардың әрқайсысы мемлекеттік тілде жүргізілетін істердің көбеюіне өз үлестерін қоса алады. Өйткені, сот ісін жүргізу тілі заң талаптары бойынша сотқа талап арыз берілген тілге байланысты сот ұйғарымымен белгіленеді.

Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйініне тоқталсам, қазақ елі аман болса, қазақ тілі де жасай бермек. Бүгінгі күні егемен ел ретінде әлем мойындаған Қазақстанға деген қызығушылық артып, өркениеттің материалдық қана емес, рухани құндылықтарымызды да танып-білуге деген ынта-ықыласы тереңдей түсуде. Сондықтан қазақ тіліне деген құрмет пен ықыласты ұлттық сана биіктігіне көтерген жөн. Бұл міндет – сіз бен біздің перзенттік парызымыз.

Ақсана ЕРМЕК,
Талдықорған қалалық сотының бас маманы-сот отырысының хатшысы.

ЖҮРГІЗУШІЛЕР НАЗАРЫНА

ЖАҢА ТАЛАПТАР МЕН АЙЫПШҮЛДАР ЕНГІЗІЛДІ

ҚАЗАҚСТАНДА КӨЛІКТІ ДҰРЫС ҚОЙМАУ НЕМЕСЕ ТОҚТАТУ ЕРЕЖЕСІН БҰЗҒАН ЖҮРГІЗУШІЛЕРГЕ САЛЫНАТЫН АЙЫППҰЛ МӨЛШЕРІ НАҚТЫЛАНДЫ. ЕНДІ МҰНДАЙ ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТАР ҮШІН АЙЫППҰЛ КӨЛЕМІ 11 796 ТЕҢГЕДЕН 39 320 ТЕҢГЕГЕ ДЕЙІН ӨЗГЕРЕДІ. БҰЛ ТУРАЛЫ STAN.KZ АҚПАРАТ АГЕНТТІГІ ХАБАРЛАЙДЫ.

Ішкі істер министрлігінің мәліметінше, тоқтау немесе көлікті қою ережесін бұзу фактісі үшін жүргізушіге 5 айлық есептік көрсеткіш (АЕК) мөлшерінде айыппұл салынады. Бұл - 19 660 теңге.

Ал жол қозғалысына айтарлықтай кедергі келтіретін немесе қоғамдық тәртіпті бұзатын жағдайларда айыппұл көлемі ұлғаяды. Мысалы, көлікті тротуарға, гүлзарға, балалар немесе спорт алаңына қою, сондай-ақ мүгедектігі бар адамдарға арналған орындарға тұрақтау сынды әрекеттер үшін 10 АЕК (39 320 теңге) көлемінде айыппұл қарастырылған.

Бұдан бөлек, ақылы автотұрақ үшін төлем жасамаған жүргізушілерге де жаза қолданылады. Алғаш рет анықталған жағдайда 1 АЕК (3 932 теңге), ал жыл ішінде қайталанса 2 АЕК (7 864 теңге) айыппұл салынады.

ӘЛЕУМЕТТІК ДЕРТ

ТҮСІНІК ЖҰМЫСТАРЫН
ТЕРЕҢІНЕН ЖҮРГІЗУ ҚАЖЕТ

Елімізде бірнеше жыл бойы сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаттың 2022-2026 жылдарға арналған тұжырымдамасы жүзеге асырылып жатыр. Айта кету керек, бұл құжат сыбайлас жемқорлықтың алғышарттарын жүйелі түрде жоюға, жауапкершіліктің бұлтартпастығын қамтамасыз етуге, қоғамдық сананы түбірінен өзгертуге арналған болатын. Соның ішінде, негізгі мәселенің бірі – шенеуніктердің заңсыз байығаны үшін жауапкершілігін енгізу. Оның ішінде фискалдық және мансаптық санкциялар шенеуніктің шығыстарын анықтауға мүмкіндік беретіні ескеріліп, жұрт талайдан бері зарыға күтіп жүрген жалпы декларациялау мәселесін шешу көзделген еді. Сондықтан осы орайда кейінгі кезде пәрменді шаралар қабылданып жатқаныңыз да куәсі болып жатырмыз. Алайда бұл жұмыстың толық орындалуы үшін әлі талай уақыт қажеттігі де құпия емес.

Әрине, сыбайлас жемқорлық сылып тастай салатын, ем-дом жасап сауықтырып жіберетін сырқат емес екені де баршаға мәлім. Айналасындағы салауатты, таза және сау ортаны шарпып, тыныс-тіршілігін тарылтатын, заңсыз әрекеттермен қоғамдық ортаның және мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, жеке кәсіпкерлердің, азаматтардың қызмет етуіне қатер төндіретін қауіпті дертті болдырмаудың тетігі халықтың өзінде. Бұл дерттің алдын алып, қоғамға таралу жолда-

рын кесіп, оның ұлғаюына жол бермеу керек. Ол үшін аталған дертке көпшілік болып атсалысып, қарсы жұмылуымыз қажет. Сонда ғана ел мүддесі үшін зор үлес қосатынымыз және халық сенімінен шығатынымыз анық.

Сыбайлас жемқорлықпен пәрменді күресу үшін халықтың құқықтық сауатсыздығын жоятын, құқықты түсіндіру жұмысының деңгейі мен сапасын арттыру керектігінің маңызы зор. Халық өздерінің құқықтарын, өздеріне қарсы қандай да бір құқыққа қайшы іс-әрекет жасалған жағдайда қандай іс-қимыл қолдану керектігінің нақты жолдарын толық білулері қажет. Ендеше, жолдарын толық білулері қажет. Ендеше, на- оның шипасы – халық арасында ағарту, на- сихат жұмыстарын тереңінен жүргізу. Осы тұста, соңымыздан ерген ұрпақ тәрбиесін де ұмыт қалдырмауымыз қажет.

Конституциялық тәртіпті қорғау, сыбайлас жемқорлықпен күрес аясында тиімді, бірыңғай жалпы мемлекеттік саясат жүргізу, мемлекет пен азаматтардың өмір сүруінің барлық салаларында сыбайлас жемқорлық пен оның көріністері деңгейін төмендету, қоғамның мемлекетке және оның институттарына сенімін нығайту бүгінгі күндегі басты мақсат болып табылады.

Аян ҚАСЕНОВ,
Талдықорған қалалық сотының аға сот приставы.

ЗЕЙНЕТАҚЫ

АЛДАҒЫ ҮШ ЖЫЛДА
ЗЕЙНЕТАҚЫ МӨЛШЕРІ ӨСЕДІ

2026-2028 ЖЫЛДАР АРАЛЫҒЫНДА ҚАЗАҚСТАНДА ЗЕЙНЕТАҚЫ КӨЛЕМІ АРТАДЫ. БҰЛ ТУРАЛЫ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ БЮДЖЕТ ТУРАЛЫ ЗАҢ ЖОБАСЫНДА КӨРСЕТІЛГЕН, ДЕП ХАБАРЛАЙДЫ EGEMEN.KZ.

Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігіне 2026 жылға республикалық бюджеттен 6,8 триллион теңге бөлінбек. Оның 6,7 триллионы зейнетақы мен жәрдемақы төлемдеріне бағытталды.

Құжатқа сәйкес, еліміздегі орташа зейнетақы:

2026 жылы –	103 687 теңге;
2027 жылы –	108 940 теңге;
2028 жылы –	113 995 теңге болады.

Естеріңізге сала кетейік, министрліктің дерегінше, 2025 жылғы 1 тамыздағы жағдай бойынша орташа жиынтық зейнетақы 143 097 теңгені құрады. Оның ішінде 95 491 теңге – ынтымақтық, 47 606 теңге – базалық. Ал 1 қыркүйектегі мәліметтерге сәйкес, елімізде 2 миллион 503 мың зейнеткер бар.

2026 жылы орташа базалық зейнетақы мөлшері 54 082 теңгеге жетеді. 2027 жылы ол 58 276 теңгеге дейін өссе, ал 2028 жылы 61 527 теңге болады деп жоспарланған.

2026–2028 жылдар аралығында ең төменгі базалық зейнетақы күнкөріс минимумының 70 пайызына тең болмақ. Ал ең жоғарғысы 2026 жылы – 118 пайызды, 2027 және 2028 жылдары – 120 пайызды құрайды. Қазіргі таңда ең төменгі базалық зейнетақы 32 360 теңге болса, ең жоғарысы – 50 851 теңге.

БӘРЕКЕЛДІ!

ХОК-НІҢ ЖЕКЕЛЕЙ СТИПЕНДИЯСЫНА ИЕ БОЛДЫ

Алматы облысы дене шынықтыру және спорт басқармасының баспасөз қызметінің мәліметінше, 2028 жылы Лос-Анджелесте (АҚШ) өтетін Олимпиада ойындарына дайындалу мақсатында Халықаралық Олимпиада комитетінің (ХОК) жекелей стипендиясын алған қазақстандық спортшылардың есімі белгілі болды.

Бұл бастаманы Қазақстан Ұлттық Олимпиадалық комитеті көтеріп, ұлттық федерациялармен және ХОК-мен бірлесе жұмыс жүргізді. Сондай-ақ барлық қажетті құжаттарды рәсімдеуді қамтамасыз етті.

Бағдарламаның мақсаты - спортшыларды төртжылдықтың басты додасына іріктеу кезеңінде

және дайындық барысында қолдау. Ұсынылған кандидаттар ұлттық федерациялар арқылы іріктеліп, гендерлік теңдік сақталды. Әр спорт түрінен бір ер және бір әйел спортшы ұсынылды. Сонымен қатар, мүмкіндігінше көбірек спорт түрін қамтуға мән берілді, осылайша әртүрлі бағыттағы атлеттерге қолдау көрсетілді.

Стипендия Лос-Анджелес Олимпиадасының бағдарламасына енген жекелей спорт түрлерінде өнер

көрсететін спортшыларға беріледі. Міндетті талаптар: іріктеуден өтуге және жоғары орындарға үміткер болуға мүмкіндік беретін нәтижелер, сондай-ақ допингке қарсы ережелерді бұзбау және Олимпиадалық хартияға қайшы келетін санкциялардың болмауы.

Қаржы оқу-жаттығу жиындарына, жекелей дайындықтарға, бапкерлер мен мамандардың еңбекақысын төлеуге, медициналық және ғылыми қолдауға, сақтандыруға, сондай-ақ, баспана-

мен қамтылуға және тамақтануға жұмсалады. Қаражаттың мақсатты жұмсалуды тұрақты есеппен қадағаланып отыратын болады.

Сүйсінерлігі сол, Халықаралық Олимпиада комитетінің жекелей стипендиясына ие болған 20 қазақстандық спортшылардың арасында грек-рим күресінен жастар арасында әлем чемпионы жетісулық Исхар ҚҰРБАЕВ та бар.

Қазақстандық спортшылардың бұл бағдарламаға енуі олардың Олимпиада-2028 ойындарына жүйелі әрі сапалы дайындық жүргізуіне қосымша мүмкіндік береді.

КЕЗДЕСУ

ЕСТЕ ҚАЛАР ЕРЕКШЕ КЕЗДЕСУ

Күні кеше ғана ағылшынның Ливерпуль қаласында өткен әлем біріншілігінде шаршы алаңның шаңын қағып, өздерінің жеңіске деген жігерімен және техникалық шеберліктерімен қарсыластарын қапы қалдырып, жеңіс тұғырына көтеріліп, Қазақстанның Әнуранын асқақтатып, Көкбайрағын көкке көтерген бокстан ұлттық құраманың мүшелері Санжар Тәшкенбай, Айбек Оралбай, Махмұд Сабырхан және Төрехан Сабырхан біздің өңірімізге арнайы атбасын бұрып, Лепсі спорт интернатының жас спортшыларымен кездесу өткізді. Кездесу барысында чемпиондар шәкірттерге өздерінің халықаралық аренадағы тәжірибелері мен жетістіктерге жету жолдарын айтып берді. Сонымен қатар, жас спортшылардың сұрақтарына жауап беріп, өздерінің алдағы жауапты жарыстарға тың дайындықпен шығуға дайындықтарының бағыт-бағдары туралы әңгімелеп берді.

Осылайша, чемпиондардан тәлім алуға бағытталған бұл есте қалар ерекше кездесу тартымды да мазмұнды өтті және өскелең ұрпақ үшін үлкен мотивация болып, олардың спортқа деген, соның ішінде бокс өнеріне деген ынта-ықыласы мен қызығушылықтарын арттыра түскені даусыз.

Ақпарат Алматы облысы дене шынықтыру және спорт басқармасы баспасөз қызметінің мәліметіне сілтеме жасай отырып әзірленді.

ЖЕКПЕ ЖЕК МЕКТЕБІ ЖЕҢІМПАЗ АТАНДЫ

БОКС

2012 жылдары туған кіші жасөспірімдер арасында Үшарал қаласында өткен Жетісу облысы чемпионатында Жекпе жек мектебінің түлектері тамаша табысқа жетіп, жалпы командалық есепте бірінші орынды жеңіп алды.

Атап айтқанда, Балтабай Нұрзат (40кг), Балтабай Ерзат

(43 кг), Ерболған Алпамыс (55 кг), Малғеждар Дәулет (64 кг), Мұратқан Рақым (46 кг) шаршы алаңның шаңын қағып чемпион атанса, Самат Бек (49 кг) ақтық жудырықтасуында ғана қарсыласына есе жіберіп 2-орынға табан тіреді.

Сонымен қатар, Жекпе жек мектебінің бапкері Нұржан

Мажинов турнирдің үздік төрешісі болып танылып, арнаулы сыйлықпен марапатталды. Аталмыш мектептің түлектерін бұл дүбірлі додаға жаттықтырушылар: Бақыт Бекбаев, Қанат Жазықбаев, Қамбар Аязов, Нұржан Мажинов, Рахат Оразалинов даярлап апарды.

ШАҒЫН ФУТБОЛ

ЖЕТІСУЛЫҚТАР ЕКІНШІ ОРЫНДЫ ЕНШІЛЕДІ

Шымкент қаласында ағымдағы жылдың қазан айының 2-4 күндері арасында Қазақстан Республикасы полиция департаменттері арасында «Жас динамо» командалар арасында «Динамо» дене шынықтыру спорт қоғамы Қоғамдық бірлестігі төрағасының кубогына шағын футболдан республикалық турнир өтті. Аталған жарысқа еліміздің 18 облысынан жиналған ұжымдар қатысып, бас жүлдені сарапқа салды.

Тартысқа толы жағдайда өткен бұл турнирде білікті бапкер Оралбек Мәлікұлы Тойлыбеков жаттықтыратын жетісулық балғын футболшылар жеңіске деген жігер танытып, әр кездесуді жинақы әрі жоғары қарқында өткізіп, қорытындысында жүлде тұғырының екінші сатысына табан тіреді. Барлық ойындарында жеңіске жетіп, ақтық сынға алқынбай жеткен жерлестеріміз финалда Астана қаласының аяқдопшыларымен терезесі тең тартысты ойында 2:4 есебімен ғана есе жіберді. Сөйтіп, балғын футболшыларымыз турнирдің күміс медалін қанжығаларына байлады.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ҚЫЗЫҚ-ДЕРЕК

ҚЫЗЫҚТЫ ДЕРЕКТЕР!

1. Статистикалық мәліметтерге сүйенсек, мейрамханалардың 90%-ы ашылғандарына 1 жыл толмай жапып жабылады екен.

2. Жұмыстың өнімділігі
сейсенбі күні артады.

3. Күн сайын жер бетінде жаңадан 33 тауар жасалады. Олардың 13-і ойыншық.

4. Әр күні шамамен 65 адам миллионер атанады.

5. Жер бетінде бензиннен кейінгі ең өтімді тауар - кофе.

6. Әлемдегі 80% ойыншық
Қытайда жасалып шыққан.

7. Кез келген мемлекетте McDonalds компаниясының басты табыс көзі – сусындар.

8. «Ақылды дүкендер» ойыншықтарды еденге жақын сөрелерге қояды.

9. Миллионерлердің 20%-ы ЖОО-да білім алмаған.

10. «American Airlines» компаниясы бизнес кластағы жолаушылардың тағамынан зейтүнді алып тастау арқылы 40 000 доллар ақша үнемдеген.

11. Сауда үйлерінің іш-

інде аңқып тұратын хош иістер - жасанды. Оларды

ауа ароматизаторларының көмегімен жасайды. Олардың келушілерді сауда жасауға итермелейтін қасиеті бар.

12. Әдетте фаcт фуд
желілерінде жылдам ырғақты
әуендер қосылып қойылады.
Адамдар бұндай әуенді естіген
кезде тағамдарын жылдам
жейді екен. Осылайша іштегі
орындар тез босайды.

13. 1998 жылы Ларри Пейдж бен Сергей Брин 1 миллиард доллар ақшаға Google-ды Yahoo компаниясына сатпақ болған. Алайда Yahoo компаниясы бұл ұсыныстан бас тартқан екен. Осы оқиғадан кейін 7 жыл өткен соң Google бағасы 80 миллиард долларға дейін көтерілген. Ал жылдық табысы 1,5 миллиард болған.

14. 20 ғасырда кәсіпорын иесі Николай Шустов жаңа коньяк ойлап тапқан. Оны өткізу үшін жастарды жинап, трактирлерде «Шустов коньягін» сұратқан. Артынша оны жоқ деген кезде шу шығаратын болған. Осылайша Николайдың коньягі үлкен сұранысқа ие болған.

15. Жарнамалық қызметтердің жылдық ақша айналымы жарты триллион доллар. Ал салыстырмалы түрде жер бетіндегі табак өнімдерінің айналымын алар болсақ, олардың жылдық ақша айналымы небары 400 миллиард доллар.

Abai.kz сайтынан алынды

Әр істің ... бар	↓	Әр ұстаның ... бар	↓	Заманы бірдің ... бір	↓	... тіл-қылыш жүзін-дей	Итте ... жоқ (мақал)	↓	Бұқада ... жоқ (мақал)	↓	Дөрі	Қолдағы бес «жұмыскер»	↓	... тайыздыңтың белгісі	↓	Көйлек бөлігі	↓	Жыл
↓						Ұнның шикі заты	→			→		Кесепат, қасірет	→			↓		↓
Өмірдегі ең бақытты шақ		Маңдай (орыс)		Қыран құс		... ерке болса, байы теке болар	↓		Еге ... сөздің сандығы	←		Болған жағдай	→	↓				
↓		↓		↓		↓	Қазыбек Келдібекұлы		Табақ-аяқ	→				↓	Ушақ	↓	Кем Үй маңы	
Ажарлы							→	Ушақ Астанкестен	→			Қамыс				↓	→	Шахта құралы
↓				→	Ешкі ұрғашысы (1 жас)		Нота	→	↓		Кір (ант)	→	↓	Қабырға ... Алибасов	→			
	Шұңқыр	Кекесін	... жығы «Сақа»	→			Дөм-тұз	↓	Бензин маркасы	→	Ушақ Сулы жердің өсімдігі	→		Ара өнімі Дақыл түрі	→	↓		Септік
	↓	↓	↓	→	Әдеби жанр Тік ушақ		↓	→	Сыз, ылғал Күн теңірі	↓		Уыс	→				↓	Африка түйе құсы
				→	Өзен Білім		Сусын түрі Дөл	→		↓	Өнімнің сапасына қарай іріктелуі	→	↓			Актриса ... Ахиджакова (Ресей)	↓	↓
	Будулайдың ұлты	→		↓			Маргарин	→				Қазақ күйшісі Дана	↓				→	Мал таңбасы Осы жыл
				→	Қоқан-... Алма сорты			→	Телефон станц.		↓		↓	→	Өңшең Күрделі	→	↓	
	Тор		Төл Өнеге, төлім	→			Ушақ		Керік		Бер (ант)			→	Масқара Мін	→		Мақұл
Қатты отын	↓		↓		→	Қымбат металл		↓		→	Асыл жан Пек түс	→		→	III-жақ	→	Одағай сөз	Заһар
↓	→	О Қарғыс, алма, алғыс ...					→	Ағаш өрі құс Кошелек								→	Өзгеріс	Мысық тұқымдас жартқуыш аң
	Жер өлшемі	→	→					→	Көпкен жеміс	→			Төріс (ант)		Руда	↓	→	Терең емес
	Физик	→							→	Намыс Байла, таң	→				Ағайын Газбен улану	→		Локалатор
										→	... йопа	→						↓
	→	Сантиметр Танк	→							→	Вегас	→	Алматы обл. аудан	→	Мал өнімі	→	→	↓
Бедел, мерей	Қатар	→								→			↓		Түйе		→	Жапон көне астанасы
↓		→								→			↓		Бейге	→		↓
		↓	...-Баба Тайпа	→					↓				↓		Құзғын	→		↓
	Септік жалғау	Крис ... Ишара							Халықаралық келісім	→	Қазақ руы	→	Баспана Құдай ана	→		Көне қару	Жұлды болса ...	Намыс
	↓	↓		→	Мезі					→	Өскери бөлімше					↓	→	Жариялама
										→							→	Қырғыз қаласы
										→							→	↓
										→							→	...
										→							→	көрген тон пішер
	Дауа	Су көп болса ... көп	→							→				→	Ағаш түрі	→	... не жеміс, тоқ не демес?	↓
	↓	↓	↓							→				→			→	...
										→				→			→	...
										→				→			→	...
Му-...	→									→				→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...
														→			→	...

Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы

Меншік цесі

"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Құрылтайшы: **Ырым КЕНЕНБАЙ**

**Баспахана директоры
Бақберген ТУКИБАЕВ**

Редакция алкасы:

Гүлнұр БАЙМҰХАН – редактордың орынбасары
Нүрилла САЙДАҚҰЛОВА – тілші

Бас редактор
Баян ТАҢАТАРОВА

Кезекші редактор: Г. БАЙМУХАН

Газет Қазақстан Республикасы
Мәдениет және ақпарат
министрлігінде
2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп
№ 8639-Г күші берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады.
Жарияланған мақала авторларының пікірлері
редакция көзқарасын білдірмейді.
Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны
мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде
"Алматы-Болашақ" АҚ филиалы
"Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы,
Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti
Газет 07.08.2020 жылдан бастап қазақ және
тілдерінде аптасына бір рет - жұма күні шығады.

Таралымы 2700
Тапсырыс № 1040

Индекс 15534